

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня бакалавр

на тему :

**“Облік витрат, калькуляція і аналіз собівартості промислової
продукції (за видами промислових виробництв)”**

Виконала: студентка 4 курсу, групи ОО-41
Спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
Озарко Надія іванівна
Керівник: д.е.н., доц. Сас Л.С
Рецензент: к.е.н., доц. Ємець О. І.

Івано-Франківськ – 2021 р.

Державний вищий навчальний заклад

“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Факультет Економічний

Кафедра Обліку і оподаткування

Освітній рівень “бакалавр”

Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Баланюк І. Ф.

(прізвище, ім'я, по батькові)

“12” жовтня 2020 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студента

Озарко Надії Іванівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Облік витрат, калькуляція і аналіз собівартості промислової продукції (за видами промислових виробництв)

керівник роботи: д.е.н., доцент Сас Л. С.

2. Перелік питань, які потрібно розробити: економічний зміст виробничих витрат і собівартості продукції, їх облік; мета і завдання аналізу виробничих витрат; нормативно-методичне забезпечення обліку і аналізу витрат підприємства; методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції; облік прямих матеріальних витрат та витрат на оплату праці; облік загальновиробничих та інших непрямих витрат виробництва; формування фактичної собівартості продукції та шляхи її удосконалення; аналіз виробничих витрат за узагальнюючими показниками; аналіз собівартості продукції; напрями удосконалення управління витратами та собівартістю промислової продукції.

3. Дата видачі завдання 13.10.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розділ 1. Теоретичні засади обліку та аналізу виробничих витрат і собівартості продукції	19.02.2021 р.	виконано
2	Розділ 2. Організаційно-методичні аспекти обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції	16.03.2021 р.	виконано
3	Розділ 3. Аналіз витрат виробництва і собівартості продукції промислового підприємства	16.04.2021 р.	виконано

Студент

Н. І. Озарко

Керівник роботи

Л.С. Сас

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

Наукового керівника, доктора економічних наук

Сас Людмили Степанівни
на бакалаврську роботу бакалавра 4-го курсу
групи ОО-41

Озарко Надії Іванівни
на тему: “Облік витрат, калькуляція і аналіз собівартості промислової продукції
(за видами промислових виробництв)”

Актуальність теми. Калькулювання собівартості продукції відіграє важливу роль у діяльності виробничих підприємств. На різних підприємствах виробничі витрати можуть мати різне призначення залежно від функцій, які вони виконують у процесі виробництва. Саме тому важливо правильно згрупувати (класифікувати) всі види витрат на підприємстві за їх призначенням та роллю у процесі виробництва. Все це зумовлює актуальність теми бакалаврської роботи.

Мета дослідження. Метою бакалаврської роботи є дослідження системи обліку і аналізу собівартості продукції на прикладі діяльності ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” з метою випрацювання практичних рекомендацій щодо її удосконалення.

Об’єктом дослідження обрано ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”.

У першому розділі “Теоретичні засади обліку та аналізу виробничих витрат і собівартості продукції” розкрито економічний зміст виробничих витрат і собівартості продукції, особливості їх облік; мету і завдання аналізу виробничих витрат; нормативно-методичне забезпечення обліку і аналізу витрат підприємства.

У другому розділі “Організаційно-методичні аспекти обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції” розглянуто організацію обліку та документальне оформлення виробничих витрат на підприємстві; досліджено методи обліку витрат, класифікацію виробничих витрат і собівартості

продукції на підприємстві.

У третьому розділі “Аналіз витрат виробництва і собівартості продукції промислового підприємства” здійснено аналіз витрат на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”, внесено пропозиції щодо підвищення ефективності управління виробничими витратами на досліджуваному об’єкті.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення роботи стосовно вдосконалення обліку доведено до рівня методичних розробок та прикладних рекомендацій і частково впроваджено в облікову практику ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”

Недоліки: більшої конкретизації потребує висвітлення напрямів удосконалення управління витратами та собівартістю продукції досліджуваного підприємства. Однак, дане зауваження не впливає на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок: бакалаврська робота Озарко Надії Іванівни на тему: “Облік витрат, калькуляція і аналіз собівартості промислової продукції (за видами промислових виробництв)” є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам МОН України, може бути допущена до захисту із оцінкою “відмінно”, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”.

Науковий керівник_
доктор економічних наук, доцент
професор кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника»

Л.С. Сас

“21” травня 2021 р.

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ
на бакалаврську роботу

студентки групи ОО-41, Озарко Н. І. на тему “Облік витрат, калькуляція і аналіз собівартості промислової продукції (за видами промислових виробництв)”

Актуальною проблемою в економіці України щодо формування собівартості та відображення понесених виробничих витрат є неправильний підбір підприємствами методу формування собівартості, що призводить до збільшення обсягу витрат. Дослідження системи обліку і аналізу виробничих витрат та відповідно детальне вивчення кожного із методів та загальновідомих класифікацій витрат діяльності підприємства є об’єктивною потребою подолання такої проблеми. Це і показує актуальність обраної студентом теми.

У бакалаврській роботі розкрито організацію обліку та документальне оформлення руху виробничих витрат на підприємстві, розглянуто аналітичний і синтетичний облік собівартості на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”, досліджено організацію та методику проведення аналізу щодо зменшення виробничих витрат, викладено порядок та способи формування собівартості на підприємстві. Реалізація внесених пропозицій та рекомендацій дозволить поліпшити організацію обліку на досліджуваному підприємстві.

Загальний висновок: бакалаврська робота Озарко Надії Іванівни на тему: “Облік витрат, калькуляція і аналіз собівартості промислової продукції (за видами промислових виробництв)” є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам МОН України,

може бути допущена до захисту із позитивною оцінкою, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”.

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної
і прикладної економіки
ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника”

Смець О.І.

“25” травня 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	12
1.1. Економічний зміст виробничих витрат і собівартості продукції, їх облік.....	12
1.2. Мета і завдання аналізу виробничих витрат.....	17
1.3. Нормативно-методичне забезпечення обліку і аналізу витрат підприємства.....	22
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	27
2.1. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.....	27
2.2. Облік прямих матеріальних витрат та витрат на оплату праці.....	35
2.3. Облік загальновиробничих та інших непрямих витрат виробництва....	44
2.4. Формування фактичної собівартості продукції та шляхи її удосконалення.....	51
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	57
3.1. Аналіз виробничих витрат за узагальнюючими показниками.....	57
3.2. Аналіз собівартості продукції.....	62
3.3. Напрями удосконалення управління витратами та собівартістю промислової продукції.....	66
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Бухгалтерський облік є відображенням фінансової та господарської діяльності суб'єкта господарювання. Він виступає необхідним для управлінського апарату, оскільки надає інформацію для прийняття подальших рішень.

В системі управління визначальними є потреби в порівнянні виробничих витрат і отриманого результату від реалізації продукції, формування собівартості згідно обраного методу і ефективного використання ресурсів.

Узагальнюючим показником діяльності підприємства є собівартість продукції. Даний показник є універсальним, а відповідно використовується як для оцінки ефективності використання найбільш основних засобів виробництва, при виборі впровадження нових технологій, а також для підвищення якості продукції.

Для підприємства мірою витрат і доходів є собівартість. Тобто якщо якщо знижується рівень собівартості це призводить до отримання прибутку, а її зростання – до зниження відповідно.

Визначення собівартості необхідно з багатьох причин, зокрема для визначення рентабельності окремих видів продукції чи виробництва в цілому, здійснення внутрішньо-виробничого планування, а також визначення оптових цін.

Здійснивши підрахунок, отримуємо показники, що показують ефективність діяльності, а розрахований рівень витрат на одиницю продукції дає змогу визначити та проаналізувати перевищення статей нормативних витрат та фактори, що вплинули на їх відхилення.

На сьогоднішній день, питання визначення собівартості є досить актуальним і потребує детального дослідження та і ця ділянка обліку є однією з найцікавіших серед інших. Проблеми, пов'язані з формуванням собівартості досліджують такі економісти, як Голов С. Ф., Бутинець Ф. Ф., Сопко В. В., Чумаченко М. Г., Нападовська Л. В., Палій В. Ф. та Пушкар М. С.

Проте, проблема щодо правильності формування собівартості продукції і надалі є відкритою, тому наша робота спрямована на встановлення конкретних методів, які допоможуть знизити собівартість продукції.

Відповідно до цього, об'єктом даної роботи є процес виробництва у розрізі понесених витрат на формування собівартості на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”.

Предметом дослідження є облік витрат, калькуляція та формування собівартості промислової продукції.

Метою бакалаврської роботи є визначити теоретичні аспекти обліку витрат на виробництво та аналізу собівартості продукції, встановити найбільш загальновідомі та легкі у використанні методи калькулювання, а також на прикладі досліджуваного підприємства показати практичний облік собівартості та витрат продукції.

Для досягнення поставленої мети, виносяться такі основні завдання:

- визначити сутність таких понять як “виробничі витрати” та “собівартість продукції”, їх види, мета та завдання;
- дослідити нормативно-методичне забезпечення обліку виробничих витрат та встановити рівень актуальності;
- розглянути методи обліку витрат та простежити метод калькулювання собівартості продукції;
- показати облік виробничих витрат, класифікуючи за елементами;
- окреслити процес формування фактичної собівартості продукції та запропонувати шляхи її удосконалення;
- проаналізувати витрати та собівартість продукції на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” на основі даних фінансового обліку та вказати напрями зниження.

У роботі, для виконання поставлених завдань, ми використовуємо такі загальнонаукові методи дослідження, як: індукція та дедукція, групування – для проведення класифікації витрат та аналізу; статистичні методи – для проведення аналізу структури витрат.

Інформаційним забезпеченням для здійснення дослідження є показники фінансово-господарської діяльності ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 12 таблиць, 6 рисунків та 5 додатків. Список використаних джерел включає 51 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічний зміст виробничих витрат і собівартості продукції, їх облік

Будь-який суб'єкт підприємницької діяльності повинен базувати свою господарську діяльність на раціональному використанні всіх матеріальних, фінансових та трудових ресурсах. Відповідно до цього, головним завданням кожного такого підприємства виступає виробництво високоякісної продукції, з найменшими витратами, що дозволяють забезпечити конкурентоспроможність та отримання прибутку.

Виробництво – це процес створення товарних речей, а також це й втілення життєвого досвіду та навичок людей, оскільки процес створення продукту містить у собі реалізацію і розвиток творчих здібностей. На стадії виробництва взаємодіють праця і матеріальні думки, тобто це такий вид людської діяльності, який в першу чергу спрямований на задоволення матеріальних і духовних благ та потреб людини.

На нашу думку поняття “праця” не тотожне поняттю “виробництво”, а взаємопов’язане, оскільки виробництво – це і є процес праці, яка на завершальному етапі приносить результативний характер, тобто стає продуктивною.

Метою обліку і відповідно відображення витрат виробництва є доречна, повна, правдива оцінка щодо наявності та використання фактичних витрат, що з’являються в процесі виробництва чи збуту продукції, а також постійний моніторинг за використанням матеріальних та нематеріальних ресурсів.

Одним із важливих узагальнювальних показників ефективного виробництва є собівартість продукції, за допомогою якої ми можемо оцінювати результати діяльності підприємства та здійснювати контроль над понесеними витратами.

Саме собівартість відображає умови виробництва, понесені індивідуальні

витрати та результати всієї діяльності виробничого підприємства.

Протягом тривалого часу під собівартістю мали на увазі поняття, що здебільшого використовується лише в плануванні, обліку і також аналізі. Проте, все частіше її розглядають як витрати підприємства, і пов'язують з характерними ознаками та місцем в системі усіх економічних показників.

Тобто, собівартість – це поточні витрати, понесені у процесі виробничого циклу з метою подальшої реалізації.

Маниліч М. І. вказує на те, що собівартість – це виражені в грошовій формі затрати на витрачені засоби виробництва, оплату праці та соціальні заходи. Іншими словами, собівартість вважають сумою всіх витрат на створення продукції, вираженою у грошовій формі, одночасно зазначаючи, що собівартість продукції – це об'єктивна економічна категорія, а її існування зумовлене насамперед тим, що кожне підприємство мусить у межах собівартості відшкодовувати витрачені ним ресурси, щоб безперервно продовжувати виробництво [1, с.193].

Собівартість відшкодовує витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції для здійснення процесу відтворювання і виражає при цьому складну систему економічних зв'язків і залежностей, що мають місце в процесі виробництва і обігу товару кожного суб'єкта господарювання [1, с.190].

Показники собівартості використовуються у багатьох економічних рішеннях:

- при встановленні цін на товари та послуги. В даному випадку собівартість виступає базовим показником встановлення ціни, тому що чим нижчою є собівартість продукції, тим збільшується сума прибутку.

- у процесі вдосконалення виробництва, що показує правильність та доцільність вибору впровадження сучасних технологій.

- для аналізу господарської діяльності, задля перевірки та контролю трудових ресурсів, а також велике значення надають матеріальним ресурсам підприємства.

В основі собівартості продукції лежать саме витрати. Витрати – це сукупність спожитих виробничих факторів, які необхідні для здійснення підприємством виробничої діяльності та отримання прибутку та збільшення достатку власників у грошовому вираженні.

В узагальненому вигляді витрати є функцією виробництва і можуть подаватися як:

- загальна кількість спожитих ресурсів;
- вартісне вираження матеріальних і трудових витрат.

Відповідно до цього, на витрати виробництва впливає як кількісний так і вартісний чинник. Це дозволяє нам порівнювати різні за видами витрати за порівнянною формою, показуючи їх в одному і тому ж вигляді.

Згідно економічної теорії, виробництво (у нашому випадку – промислове) правильно розглядати як перетворення витрат у певні результати. Виявляється, що процес управління витратами охоплює всі рівні управління виробництвом та повинно базуватися на співвідношенні “витрати – результат”.

Термін “витрати” розглядається і в Положеннях (Стандартах) бухгалтерського обліку (далі П(С)БО). Так, згідно з П(С)БО 16, “витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені” [2].

Дерій В. А. пояснює, що об’єкт витрат – продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов’язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат [3, с. 16].

Алексєєва Ф. В. та Васильєва В. Г. пишуть, що “витрати” – це прямі і непрямі, фактичні і можливі виплати чи навіть упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й отримати ресурси в межах обраного напрямку [4, с. 6].

Професор Пушкар М. С. показує, що “витрати – це сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва” [5, с. 125].

Доцент Череп О. Г. розуміє як використані у процесі виробництва різні речовини та сили природи на виготовлення нового продукту праці, як “затрати”, а “витрати” – це здійсненні витрати на придбання матеріалів, послуг [6, с. 89].

У фінансовому обліку вартість потрачених ресурсів визнається витратами тільки після реалізації продукції, бо у фінансовому обліку, щоб визначити фінансовий результат діяльності за звітний період згідно принципу нарахування та відповідності доходів і витрат потрібно здійснювати порівняння витрат звітного періоду, що були понесені з отриманими доходами. Тобто об’єкт повинен пройти всі стадії виробничого циклу, де в більшості випадків він становить більше одного календарного року, аж після цього вартість використаних ресурсів можемо називати витратами.

Однак такий підхід до визнання витрат суперечить принципу оперативності, що забезпечує ефективне управління.

Проаналізувавши визначення даних термінів, можемо сказати, що в системі фінансового та управлінського обліку поняття витрати досить часто відрізняється, тому деякі автори з подальшим уникненням непорозумінь пропонують застосовувати у фінансовому обліку термін “витрати”, а в управлінському – “затрати”, оскільки вони відрізняються за економічним змістом. Ми в процесі нашого дослідження будемо використовувати термін “витрати” відповідно до П(С)БО 16. Щодо обліку собівартості, а відповідно витрат виробництва, підприємство має самостійно визначати перелік витрат, які будуть включатися до собівартості продукції (робіт, послуг) та зазначати документально в обліковій політиці, спираючись на економічну сутність понесених витрат та дотримуватися загальних принципів бухгалтерського обліку і вимог щодо організації та правильності ведення.

Однією з основних у світовій практиці вважається класифікація витрат за статтями калькуляції та економічними елементами. Особливістю даного поділу витрат за економічними елементами є відсутність залежності від певних умов, наслідком чого є стандартний склад елементів (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1

Витрати виробництва за елементами

Елементи витрат	Склад елементів витрат
Матеріальні витрати	– Сировина та основні матеріали; – покупні напівфабрикати й комплектуючі вироби; – паливо, енергія, запасні частини, будівельні матеріали; – тара, тарні матеріали; – допоміжні й інші матеріали
Витрати на оплату праці	– Заробітна плата за окладами та тарифами; – премії та доплати; – компенсаційні виплати; – оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу; – інші витрати на оплату праці; – витрати на матеріальну допомогу
Відрахування на соціальні заходи	– Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; – відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства; – відрахування на інші соціальні заходи
Амортизація	Сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів
Інші операційні витрати	– Витрати на відрядження; – послуги зв'язку; – витрати на виплату матеріальної допомоги; – плата за розрахунково-касове обслуговування

Джерело : [7, с. 63]

Облік витрат переслідує наступні основні завдання:

- забезпечення високого рівня віддачі від використання усіх ресурсів у різних часових проміжках;
- забезпечення якісної та своєчасної інформації про собівартість окремих видів продукції;
- прийняття ефективних та своєчасних управлінських рішень;
- можливість оцінити структуру кожного підрозділу з фінансової точки зору;
- складання бюджету підприємства на основі отриманих об'єктивних даних;
- прогноз використання ресурсів підприємства;
- забезпечення інформації щодо джерел використання ресурсів підприємства.

Для ефективного управління витратами насамперед потрібно використовувати такі напрями:

- своєчасне формування інформації про витрати, їх облік, що надає можливість оптимізувати господарську діяльність;
- створення системи для здійснення фінансового, управлінського, статистичного та податкового обліку;
- організація контролю за дотримання здійснення нормативної калькуляції у виробничому процесі;
- можливість виявлення відхилень у процесі формування витрат, що дозволяє попереджувати неприємні ситуації.

Отже, тлумачення собівартості та понесених витрат, що входять в її склад, досліджується з року в рік великою кількістю авторів, але сутність даних понять залишається незмінною, вносяться тільки вдосконалення та ефективні методи зменшення як витрат так і собівартості.

1.2. Мета і завдання аналізу виробничих витрат

Діяльність суб'єктів господарювання, як виробничих так і інших галузей завжди пов'язана з здійсненням витрат на матеріальні, трудові, інформаційні, грошові та інші ресурси. Тому, що всі понесені витрати є важливими для діяльності та отримання позитивного фінансового результату, хоча безліч підприємств вибирають для своєї діяльності тільки поділ витрат на певні види, не досліджуючи інші можливі варіанти класифікації. На нашу думку це є помилкою, бо кожен вид понесених витрат дає можливість отримати більше інформації, яку можна використати для прийняття правильних управлінських рішень, вибору методів калькулювання та зниження собівартості.

Отже, кожна класифікаційна група важлива для покращення результатів аналізу [8, с. 234]. Ф. Бутинець вважає, що класифікація витрат є одним із методів пізнання та вивчення об'єктів підприємства [9, с. 14].

Детальне групування витрат, необхідних для здійснення аналізу

представлене в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація витрат підприємства

Ознака класифікації	Види витрат
За кількістю випущеної продукції	Загальні (сукупні), витрати на одиницю продукції
За єдністю складу (однорідністю)	Одноелементні, комплексні
За способом включення у собівартість продукції	Прямі, непрямі
За періодичністю виникнення (календарними періодами)	Поточні, одноразові
За центрами відповідальності та місцями виникнення	Цехові, дільничні, бригадні, службові
За ступенем впливу обсягу виробництва	Постійні, змінні
За економічним змістом	Витрати предметів праці, засобів праці, самої праці
За видами виробництва	Витрати основного виробництва, допоміжних, підсобних та обслуговуючих виробництв і господарств
За відношенням до технологічного процесу	Основні, накладні
За видами діяльності	Витрати основної діяльності (операційної), фінансової діяльності, інвестиційної діяльності
Згідно з роллю у процесі виробництва	Виробничі, невиробничі
За фазами кругообігу засобів	Постачально-заготівельні, виробничі, збутові
За ступенем готовності продукції (відношенням до кінцевого продукту)	Витрати в незавершеному виробництві, на товарний випуск
За охопленням плануванням	Планові, позапланові
За охопленням нормуванням	Нормовані, ненормовані
За доцільністю	Продуктивні, непродуктивні
Залежно від об'єкта управління	У місцях виникнення, в центрах витрат, у центрах відповідальності
Залежно від діяльності підприємства	Залежні, незалежні
За економічними елементами	Матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати
За калькуляційними статтями	Залежно від галузі національної економіки

Джерело : [6, с. 71]

Отримана класифікація використовується в процесі порівняння різного виду витрат за різні часові періоди, за різними видами продукції чи порівняння між підприємствами, що виробляють схожі види продукції.

В теперішній час, досить важко визначити значення інформації про виробничі витрати, її вплив на діяльність підприємства, а зокрема на прийняття важливих, економічно-грамотних рішень.

Виробничі витрати потребують постійного контролю щодо їх витрачання, обліку і формування.

Відповідно до цього, метою здійснення своєчасного аналізу підприємства є виявлення проблемних ділянок обліку загалом або у нашому випадку надмірного споживання виробничих ресурсів для подальшого встановлення резервів щодо покращення.

Саме промислові підприємства містять великі обсяги важкодоступних ділянок для перевірки, це є і споживчі ресурси, це і заробітна плата. Загалом вони легко піддаються до частих допущених помилок і в окремих випадках є легкодоступними для вчинення шахрайства. Тому аналіз на таких ділянках обліку повинен проводитися безперервно.

Як вже раніше було зазначено, для впорядкування витрат потрібне своєчасне здійснення управління витратами, що містить такі основні завдання:

- підготовка інформації щодо оцінки витрат для прийняття господарських рішень;
- підбір витрат, необхідних для виробництва продукції;
- розрахунок витрат згідно з потребою виробничих підрозділів;
- підрахунок потрібних витрат понесених на одиницю виготовленої продукції;
- здійснення контролю за допомогою технічних способів;
- зниження резервів витрат протягом виробничого процесу на всіх підрозділах.

Для досягнення поставленої мети здійснення аналізу проводиться на основі

принципів комплексного та системного аналізу.

Згідно системного аналізу передбачається:

- вимірювання факторів та встановлення резервів оптимізації витрат;
- виявлення ролі та місця показників витрат в оцінці ефективності виробництва;
- встановлення основних напрямів для мобілізації резервів у поточному і перспективному плануванні собівартості.

Комплексний підхід полягає у вивченні об'єктів як однієї системи з точки зору формування інформації необхідної для прийняття управлінських рішень.

Тобто, він означає одночасне дослідження різних взаємопов'язаних аспектів господарської діяльності, де на основі вивчення системи показників отримуються кінцеві результати, встановлення факторів що призводять до їх появи.

Комплексність економічного аналізу характеризуються трьома напрямками:

- під час аналізу враховуються не лише економічні, а й соціальні, технічні та технологічні фактори;
- багаторівневий аспект аналізу;
- тісний зв'язок цілей та задач аналізу з цілями управління.

Інформаційна база проведення аналітичних досліджень витрат формується на основі кошторисів витрат, даними бухгалтерського та статистичного обліку, за результатами попередніх перевірок, ревізій чи спеціальних обстежень.

Важливу роль в процесі аналізу відіграє правильна послідовність його здійснення.

Тому ми пропонуємо його здійснювати в такій послідовності:

1. Формування загальної оцінки виконання кошторису витрат згідно економічних елементів;
2. Проведення оцінки прямих витрат із зазначенням наявності відхилень від плану;
3. Аналіз виконання кошторису накладних витрат;
4. Аналіз собівартості окремих виробів;

5. Підсумкова оцінка впливу витрат на зміну кінцевих фінансових результатів діяльності підприємства.

Досить часто використовують аналіз витрат звітного періоду, до яких належать: витрати від операційної діяльності, фінансові витрати та інші витрати.

Аналіз витрат звітного періоду розпочинають з оцінки звітних показників з визначенням відхилень від показників попередніх періодів. Після чого оцінюється їх динаміка та фактори впливу. Такий аналіз дозволяє зреагувати своєчасно на встановлені відхилення з подальшою метою запобігання зайвих витрат.

Аналіз структури допомагає виділити ті витрати, які становлять найбільшу частку у складі всіх загальних витрат звичайної діяльності та прослідкувати за змінами протягом кількох періодів.

Для досягнення встановленого рівня конкурентоспроможності підприємство повинно постійно працювати над скороченням собівартості своєї продукції.

Відповідно до цього основною метою аналізу собівартості продукції є зниження рівня понесених витрат та збільшення прибутку.

Для цього використовуються сформовані статті калькуляції згідно обраної галузі діяльності.

Отже, витрати – це важливий інструмент для будь-якого виду діяльності. Без витрат неможливий процес виробництва, прийняття правдивих, зважених рішень, визначення фінансового результату діяльності й загалом функціонування господарської діяльності.

Як і будь-який об'єкт обліку, витрати повинні контролюватися і як наслідок вдосконалюватися.

Аналіз, на нашу думку, є невід'ємною частиною системи кожного сучасного підприємства, з частим використанням інформаційних технологій цей процес полегшується, проте сам факт частих збоїв призводить до потреби постійного моніторингу з боку керівництва. Виконавши всі поставлені завдання аналізу ми отримуємо багато важливої за значенням інформації, яка пригодиться в прийнятті важливих управлінських рішень та призведе до покращення отриманих

результатів.

Тому, як ми вважаємо, аналіз витрат важливий для підприємства, зокрема постійний моніторинг правильності відображення витрат здійснювати потрібно обов'язково, і наслідки будуть приводити до розвитку діяльності не тільки на національному ринку, а й світовому.

1.3. Нормативно-методичне забезпечення обліку і аналізу витрат підприємства

В умовах жорсткої конкуренції між підприємствами, їх успішне функціонування багато в чому залежать від правильності відображення своїх показників діяльності для зовнішніх користувачів.

Від цього залежить зацікавленість в придбанні товару чи отриманні послуг саме конкретного підприємства.

Витрати виробництва дають характеристику таких показників: ефективність виробничого процесу, доречність споживання матеріалів й обладнання, використання електроенергії, що безпосередньо відбиваються на діяльності підприємства.

Нормативно-правові акти – це офіційні рішення органів влади, що містять визначення економічних термінів, інструкції щодо застосування принципів, методів ведення бухгалтерського обліку паралельно до податкового обліку в кожній галузі, з метою регулювання взаємозв'язків між суб'єктами господарювання.

З кожним роком все більше вчених здійснюють аналіз даного питання і приходять до висновку, що запровадження нових актів здійснюється на основі вже відомих з постійним додаванням нового.

Покращення нормативних документів сприяє полегшенню ведення обліку та подання фінансової чи податкової звітності.

І протягом певного часу сформувалася класифікація нормативно–правового забезпечення обліку і контролю витрат та доходів (рис. 1.1).

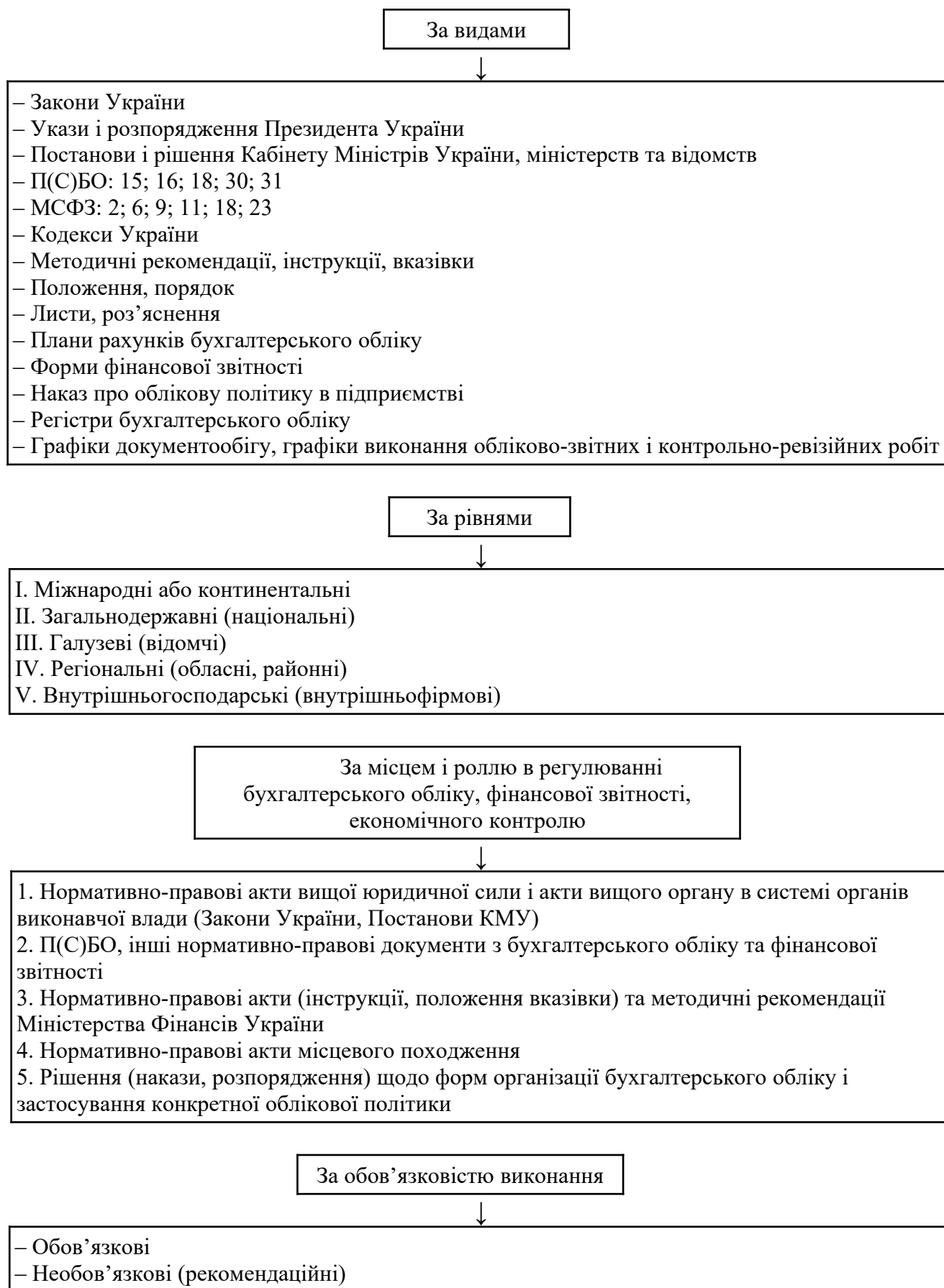

Рис. 1.1. Класифікація нормативно-правового забезпечення обліку і контролю за витратами та доходами підприємств [10, с. 12]

Дана класифікація дає розуміння щодо видів нормативних актів, їх узагальнення та пояснення. Питання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності регулює Міністерство фінансів України, також і затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові акти для зручності ведення бухгалтерського обліку та складання різних видів звітності.

Можна виділити основні нормативи, які ми вважаємо, відіграють найбільшу роль у формуванні витрат.

Найбільше інформації про витрати містить П(С)БО 16 “Витрати”. В ньому міститься інформація суто щодо визначення сутності витрат, класифікації, методів поділу та формування собівартості.

Дедалі більше підприємств застосовують в процесі своєї діяльності ведення обліку за Міжнародними Стандартами Бухгалтерського Обліку (далі М(С)БО) та Міжнародними Стандартами Фінансової Звітності (далі М(С)ФЗ). Насамперед це дає достатньо можливостей для порівняння, а саме бачення, як можна формувати витрати по-іншому.

Визначення терміну “витрати” у П(С)БО тотожне визначенню в МСФЗ, проте в національних стандартах поняття є більш розгорнутим, тобто містить в собі більше пояснень для зручності користувачів.

В НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” подано наступне визначення витрат. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками) [11].

Згідно МСБО 1 “Подання фінансової звітності” рекомендується здійснювати класифікацію витрат за характером (наприклад, амортизація, придбання матеріалів, транспортні витрати, виплати працівникам, витрати на рекламу), або за функціями як частини “собівартості продажу” (наприклад, витрати на збут або адміністративну діяльність) [12].

Не менш важливим є питання щодо оподаткування витрат, можливо в українському обліку, де підприємства та організації повинні звітуватися та подавати звітність в державні органи обов'язково, актуальність регулювання цього питання є найважливішою. Тому, нормативним документом виступає Податковий кодекс України, який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів [13].

Окрім податкової звітності, важливою складовою є і фінансова звітність. Її важливість полягає в потребі регулювання обліку витрат в межах підприємства.

Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [14].

З даного закону важливо правильно розуміти головний принцип формування облікової інформації щодо витрат – нарахування та відповідності доходів з витратами. Чому так важливо його дотримуватися? Так тому, що це показує в першу чергу прозорість підприємства, правильність формування витрат без заниження доходів, визначення правильного фінансового результату. Іноді одна помилка в неправильному відображенні ставить під сумнів весь шлях діяльності підприємства.

Щодо внутрішніх нормативів, можемо виділити облікову політику підприємства, в якій міститься достатньо інформації про витрати, їх відображення. Тому від правильності формування облікової політики залежить досить таки багато.

Особливо важливими документами при визначенні собівартості продукції є Методичні рекомендації з формування собівартості продукції у різних галузях економіки. Вони є зручними у використанні, так як не суперечать ані нормам чинного законодавства ані П(С)БО.

Методичні рекомендації несуть чисто рекомендаційний характер і не виступають обов'язковими.

Для відображення виробничих витрат, промислові підприємства в тому

числі і ТДВ “Залізобетон” використовують Методичних рекомендацій №373 [15].

Застосовуватися можуть як в плануванні, обліку так і калькулюванні собівартості.

Окрім цієї рекомендації, існують інші, призначені для конкретного виду діяльності, зокрема виділяють такі найбільш часто використані:

- Методичні рекомендації №573 (містять опис щодо формування собівартості будівельно-монтажних робіт) [16];
- Методичні рекомендації № 132 (описують формування собівартості сільськогосподарських підприємств) [17];
- Методичні рекомендації № 65 (виділяють основні моменти щодо формування собівартості транспортних перевезень) [18].

Отже, згідно з основними нормативно-правовими актами, які наразі діють в Україні можна чесно та без виникнення труднощів досягти позитивного фінансового результату, хоча для максимально злагодженої роботи, потрібне зацікавлення як управлінського персоналу, так і робочого складу.

Кожне підприємство має вибір, як і відповідно до яких стандартів формувати витрати, тому, ми вважаємо, що внесення нових змін сприяє розвитку підприємств, так як містить в собі новизну і пристосування до нового етапу на шляху розвитку економіки.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

2.1. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції

Мабуть кожне виробниче підприємство, а також і досліджуване – ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” приділяють увагу формуванню, обліку та калькулюванню витрат, оскільки від цього у більшості залежить їх фінансовий результат.

Калькулювання і облік витрат більшість вчених вважають єдиним процесом, який містить в собі два взаємопов’язані етапи [19, с. 212]:

- розподіл виробничих витрат на виготовлення продукції між усіма об’єктами обліку, відповідно до правильно поставленої організації аналітичного обліку;
- процес калькулювання собівартості як всіх виробів так і окремо одиниці продукції.

Цілком погоджуємося з думкою М.Б. Кулинич та В.В. Фреюк, які відмічають: “... ні в офіційних документах, ні в спеціальній літературі, не вказано конкретного переліку методів обліку витрат і методів калькулювання, які є рекомендованими для використання підприємствами різних галузей промисловості” [20, с. 65].

Беручи за основу методи обліку витрат, підприємство безпосередньо обирає потрібний метод калькулювання із обов’язковим його зазначенням в обліковій політиці підприємства.

Тому, так важливо правильно визначитися з конкретними особливостями технологічних процесів, які в першу чергу залежать від керівництва та бухгалтерської служби, а саме від їх професіонального бачення щодо даного вибору, який постає перед ними.

На даний час все частіше ми задаємося питанням, чи правильно вважати ці процеси одним цілим, чи все ж таки здійснювати класифікацію за окремими

групами.

Зокрема, Онищенко О. В. вважає, що метод обліку витрат і калькулювання – це “єдиний процес дослідження витрат підприємств певних типів на виробництво та реалізацію продукції з позицій вимірювання, контролю, визначення собівартості виробів і робіт” [21, с. 153].

Ми вважаємо, що незважаючи на схожість таких процесів, як облік витрат та калькулювання собівартості їх потрібно розмежовувати та здійснювати класифікацію окремо. Це допоможе нам глибше дізнатися всі особливості та надати важливого значення кожному з процесів.

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” детально здійснює класифікацію витрат та собівартості продукції, розмежовуючи ці поняття.

Калькулювання – це процес пояснення собівартості одиниці продукції у грошовому вимірнику. Основним нормативним документом, що містить в собі правила, згідно з якими ми повинні здійснювати формування собівартості продукції, є П(С)БО 16 [2].

Згідно з даним нормативним документом об’єктом витрат є такі види продукції, робіт, послуг або конкретних видів діяльності підприємства, які мають потребу у визначенні пов’язаних з їх виробництвом певних витрат [22, с. 37].

Вивчення різноманітних економічних та фінансових джерел як вітчизняних так і зарубіжних вчених демонструє, що більшість із них найчастіше виокремлюють такі методи калькулювання, зокрема як позамовний, попередільний та нормативний. Безпосередньо кожен із цих методів знаходить місце в системі кожного підприємства, адже визначення собівартості без даного процесу, потребує набагато більше зусиль та нововведень. Кожен з методів має цілу низку як переваг, так і недоліків, тому кожне підприємство повинно самостійно підходити до вибору методу обліку витрат, який найбільш повно задовольняв би функціонування підприємства [23, с. 65].

Причому в залежності від особливостей технологій наявних на підприємстві та системи обраної організації виробництва на одному підприємстві але у різних

виробничих цехах, якщо є їх наявність, може застосовуватися не тільки один, а й декілька методів обліку.

На першому етапі, а саме вибору методу обліку витрат слід враховувати основні аспекти, а зокрема:

- типову форму виробництва;
- виробничі умови;
- рівень складності виробничої програми;
- тривалість циклу виробництва;
- наявність незавершеного виробництва згідно з номенклатурою;
- структуру організації управлінської діяльності.

Дані аспекти, використовуються на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”, що дає їм можливість правильно підібрати метод, врахувавши всі фактори, що впливають на процес калькулювання.

Розглянемо детальніше окремо кожен метод формування собівартості.

Нормативний метод в більшості випадків застосовується в багатосерійному та масовому виробництві. Характерним для нього є складання нормативної калькуляції беручи до уваги встановлені на початку місяця норми та кошториси витрат. На основі нормативної калькуляції формулюється фактична собівартість товарів, здійснюється оцінка виробничого браку і відповідно встановлення розмірів незавершеного виробництва.

Згідно до конструкторсько-технологічної документації на виробництво товару і встановлюються норми витрат як матеріальних так і трудових ресурсів. Норми можуть збільшуватися чи зменшуватися за рахунок покращення використання ресурсів підприємства чи освоєння нововведень щодо виробничого циклу. Основною перевагою нормативного методу є швидкість отримання результатів, тобто дані про фактичну собівартість виробів можна отримати не чекаючи конкретно встановленого терміну, а аналіз причин одержаних відхилень, як варіант, можна здійснювати регулярно задля встановлення винних осіб.

За умови застосування нормативного методу необхідно:

- до початку виробничого циклу встановити на основі техніко-економічних методів нормування, норми витрат сировини, палива, енергії, та інших пов'язаних витрат на кожен вид продукції загалом або окремо на кожну одиницю виробу;
- фактичну собівартість випущеної продукції визначати за допомогою алгебраїчної формули;
- фактичні витрати обліковувати та розподіляти за встановленими нормами для встановлення відхилень;
- проаналізувати встановлені причини появи відхилень від нормативів;
- протягом всього часу слідкувати за обліком змін до чинних норм з метою коригування нормативної собівартості. Щодо обліку, то витрати обліковуються окремо за кожною нормою. Відповідно негативні відхилення свідчать про несправності у технології, управлінні та організації виробничого процесу.

До них належить:

- надмірна перевитрата сировини, паливно-мастильних матеріалів;
- доплати за недотримання відповідних умов праці.

Окрім негативних, позитивні відхилення свідчать про здійснення потрібних заходів, щодо зниження рівня витрат, досягнення щодо зменшення витрачання (економія) трудових, матеріальних та інших ресурсів.

Прикладом позитивних відхилень можуть бути:

- раціональність використання матеріалів у виробництві;
- використання зворотніх відходів, тобто їх переробка;
- наявність на підприємстві продуктивного обладнання чи устаткування.

Отримані дані згідно нормативного методу обліку дозволяють підвищити рівень контролю за організацією виробництва та аналізувати ефективність потрачених матеріалів.

Є два способи підрахунку фактичної собівартості за даним методом:

1. Віднесення прямим шляхом виробничих витрат на окремі види продукції;
2. Встановлення розподілу відхилень від норм пропорційно виробничим витратам понесених на групу однорідних витрат.

Дані фактичних калькуляцій використовуються для наступного планування собівартості, для обґрунтування економічної ефективності впровадження нової техніки, вибору сучасних технологічних процесів, проведення заходів по підвищенню якості продукції, перевірки проектів будівництва і реконструкції підприємств [24, с. 64].

Отже, нормативний метод активно використовується виробничими підприємствами та є одним із найбільш застосованих в Україні.

Наступним важливим методом є позамовний, де об'єктом калькулювання виступає окреме виробниче замовлення. Сферою застосування цього методу є виробництва, де продукція є унікальною та є досить великою за розміром, а також присутній тривалий технологічний цикл. Поширеним цей метод є і при наданні послуг. Вироби при даному методі не повторюються та переважно виконуються за спеціальним замовленням споживача. Досліджуване підприємство ТДВ "Івано-франківськзалізобетон" використовує саме позамовний метод. Основною умовою застосування позамовного методу є можливість легко ідентифікувати прямі витрати з конкретною продукцією чи наданою послугою.

Повна собівартість виготовленої продукції визначається загалом після закінчення виробничого процесу, хоча калькулювати можна частковий випуск чи комплекти однакових деталей до зовсім різних виробів.

Найважливішими характеристиками позамовного методу, які використовуються на досліджуваному підприємстві є:

- визначення витрат окремо по кожній партії, не беручи до уваги проміжок часу;
- здійснення записів усіх понесених витрат на рахунку 23 "Виробництво", де в аналітичному обліку відкриваються додаткові рахунки за кожним замовленням на кінець звітного періоду;

Недоліками цього методу є складність інвентаризації незавершеного виробництва, нереальність складання звітної калькуляції по кожному виробу до кінця виконання робіт, що призводить до складностей в контролі та аналізі витрат

по окремому цеху та загалом по підприємству, тобто неможливо передбачити фінансовий результат діяльності. Облік позамовного методу передбачає систему відкриття виробничих замовлень, з обов'язковим присвоєнням реєстраційного номеру на початок року і триває до закінчення його виконання, цей код і використовується в первинній та технологічній документації. Щоб визначати щомісячну фактичну собівартість потрібно відкривати таку кількість замовлень, яка передбачена підприємством та зазначена документально.

Прямі витрати за використанням позамовного методу на підставі первинних документів групують за кожним окремим замовленням, де вказують витрати матеріалів, витрати на заробітну плату, амортизацію і після цього відносять отримані суми до картки аналітичного обліку витрат із зазначенням відповідного реєстраційного шифру замовлення. Непрямі витрати розподіляють до зазначеної в обліковій політиці підприємства бази розподілу.

Детальна послідовність обліку витрат при застосуванні позамовного методу, що діє на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” (рис. 2.1)

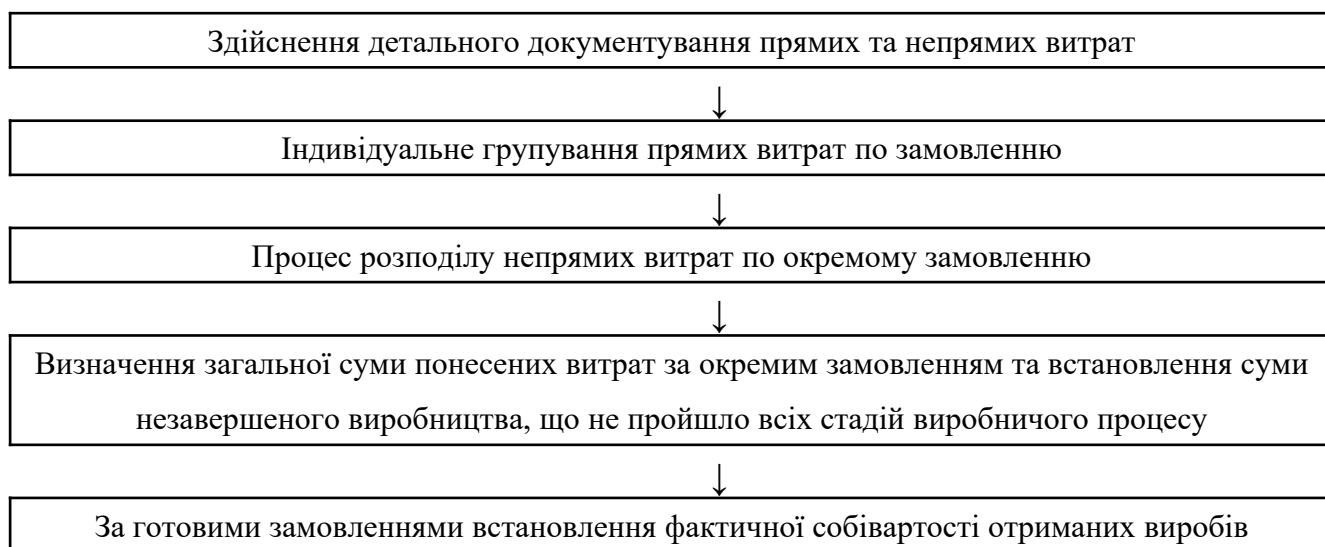

Рис. 2.1. Послідовність обліку витрат на виробництво за нормативним методом

Проте, бувають окремі випадки, де виріб забирається споживачами ще до закінчення його виробничого циклу, зокрема на підприємстві ТДВ “Івано-

Франківськзалізобетон” такі ситуації трапляються досить часто, у зв’язку з можливістю доопрацювання конкретного виробу самостійно споживачем, тоді здійснюються наступні дії: облік понесених виробничих витрат за цим замовленням ділиться як на кількість закінчених виробів так і на кількість незавершеного виробництва, де після цього отриману величину множать на загальну кількість готових виробів.

Крім того, ТДВ “Івано-франківськзалізобетон” допускає здійснювати оцінку часткового випуску замовлення за фактичною чи плановою собівартістю виробів, що випускалися раніше. Особливу увагу на підприємстві звертають на включення витрат по демонтажу, розбиранню виробу включають саме в собівартість замовлення.

Якщо така пропозиція поступає від споживача, надання послуг є присутнім на підприємстві і здійснюється вже як окреме замовлення у вигляді додаткових послуг пов’язаних із збутом продукції.

У випадку повернення матеріалів ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” виключає з виробничої собівартості замовлення. Проте це здійснюється лише в випадку, якщо дану вартість можна віднести до конкретного замовлення і її можна перерозподілити між виробничими замовленнями.

Отже, на нашу думку позамовний метод є одним із найзручніших, так як зменшує залишок незавершеного виробництва, на основі досліджуваного підприємства, ми переконалися в цьому, що дало можливість побачити як негативні такі позитивні сторони даного методу, які ми навели в даному розділі.

І ще одним із найчастіше застосованих серед виробничих підприємств виступає попередільний метод.

Системи попроцесного (попередільного) калькулювання доцільно використовувати у виробництві одноманітної продукції (послуг) в безперервному або в такому, що складається з операцій, що постійно повторюються, виробничому процесі, коли відсутня необхідність уточнювати витрати для кожної одиниці [25, с. 420].

Об'єктом калькулювання цього методу є переділ, тобто це певний поділ технологічного процесу на окремі стадії, у результаті яких на останній стадії виходить проміжний продукт, тобто напівфабрикат або вже готовий виріб.

Зазначений метод обліку виробничих витрат застосовується переважно на виробничих підприємствах, де продукція повторюється чи є однорідною за початковою сировиною. При цьому продукція виготовляється на умовах безперервного і відповідно короткого технологічного процесу чи низки послідовних процесів, які і виступають окремими самостійними переділами.

Собівартість при такому методі обчислюється на кожному переділі, так як напівфабрикат може в цьому випадку виступати готовою продукцією, що реалізується на сторону. При цьому витрати обліковуються за цехами загалом.

Кількість переділів та їх перелік, за якими здійснюється калькулювання собівартості кожне підприємство здійснює самостійно.

Одним із різновидів попередільного методу є простий метод за одним переділом. Застосовується він масових добувних виробництвах, виробництвах хімічної промисловості, що виготовляють однорідний вид продукції чи послуги, де незавершеного виробництва практично немає, а виготовлення продукції здійснюється на одному технологічному процесі.

Тоді об'єктом обліку витрат виступає один переділ, в межах якого групуються витрати за стадіями технологічного процесу.

Ще одним різновидом є попроцесний метод, який сформувався зовсім недавно, де об'єктом є відповідно окремий процес, що є частиною всього виробничого процесу.

Характерною рисою попроцесного методу є безперервний цикл виробництва, де облік витрат ведеться за певний проміжок часу і зовсім недоречно співвідносити їх за окремими замовленнями.

Прямі та непрямі витрати обліковуються за статтями калькуляції по всьому випуску продукції.

Існують значні особливості попроцесного методу, що сформувалися на

основі практичних ситуацій у виробничій діяльності:

- виробничі витрати групуються окремо за підрозділами;
- згідно календарного періоду відбувається списання витрат, не беручи до уваги час, необхідний для закінчення готового виробу;
- аналітичні рахунки відкриваються до кожного цеху чи дільниці або стадії чи процесу виробництва.

Калькуляція собівартості продукції чи напівфабрикатів у попередільному методі складається за отриманими даними з усіх переділів окремо. Собівартість продукції кожного з наступних переділів складається з собівартості напівфабрикатів, які були отримані внаслідок підрахунку на попередніх переділах із врахуванням понесених витрат на обробку. Тобто в кінцевому результаті виходить собівартість готової продукції.

При даному методі непередбачуваним є обсяг незавершеного виробництва, який можна отримати по кожному із переділів. Тому, для цього потрібно здійснювати окреме калькулювання проміжної продукції.

При використанні попередільного методу обліку понесених виробничих витрат також використовуються і найважливіші елементи зокрема нормативного методу, це проявляється у визначенні відхилень від норми, де в документації вказують не лише фактично понесені витрати, а й витрати за нормами де вони використовуються.

Отже, на нашу думку, найбільш раціональним є позамовний метод, беручи до уваги практику, використовується він найчастіше, і ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”, що працює більше двадцяти чотирьох років є прикладом цього.

Хоча кожен метод є по-своєму особливим і перш за все тільки обраний вид діяльності може вказувати, який саме метод потрібно обирати.

2.2. Облік прямих матеріальних витрат та витрат на оплату праці

В структурі собівартості продукції, на кожному виробничому підприємстві

значну питому вагу займають матеріальні витрати, що становить в середньому 70% по галузі економіки. Тому правильність обліку та контролю витрат є досить актуальним і в теперішніх умовах.

Порядок формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства визначає П(С)БО 16 “Витрати” [2] та Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій [26].

Як зазначалося раніше, П(С)БО 16 “Витрати” містить перелік статей що входять до таких матеріальних витрат, тоді як ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” використовує такі статті:

- сировина та матеріали, що входять до наперед визначеного складу виготовленої продукції, створюючи її основу, а точніше необхідні компоненти для виготовлення вже готової продукції
- наперед придбані комплектуючі вироби, напівфабрикати, виробничі роботи і послуги сторонніх організацій та підприємств;
- паливо та енергія, що витрачається в технічних цілях: витрати на всі види палива та енергії, що використовуються у процесі виробництва продукції та включаються безпосередньо до собівартості окремих виробів продукції на підставі показань контрольно-вимірювальних приладів;
- інші допоміжні матеріали
- зворотні відходи, які відповідно вираховуються через втрачені свої первісні властивості у зв’язку з чим не можуть використовуватися за первісним призначенням або використовуються, але з підвищеними витратами. Зокрема це може бути обрубки, обрізки, стружка. Оборотно-сальдова відомість рахунка 26 наведена в табл. 2.1

Робочим планом рахунків, для узагальнення всіх матеріальних витрат передбачений рахунок 80 “Матеріальні витрати”, де відповідно за дебетом показуються понесені суми витрат, а за кредитом – списання на рахунок 23 “Виробництво”.

Таблиця 2.1

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 26

Субконтро	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
БЕТОННИЙ /Готюр/			32940674,09	32940674,09		
Кіл-ть			34373,400	34373,400		
ГОЙВАНЮК /АРМАТУРНИЙ/			4436,61	4436,61		
Кіл-ть			73,000	73,000		
ГОЙВАНЮК /СТОЛЯРНИЙ/	12441,46		42026,71	42026,71	12441,46	
Кіл-ть	141,717		45816.749	45816.749	141,717	
ІНШІ			25,00	25,00		
Кіл-ть			20,000	20,000		
СКЛАД №1 /ІВАСЕЧКО/	1008107,41		13381046,88	13161838,49	1227315,80	
Кіл-ть	1809,000		18290,000	17931,000	2168,000	
СКЛАД №2 /ІВАСЕЧКО/	281422,17		7757233,10	7057979,85	980675,42	
Кіл-ть	293,00		12013.000	11304,000	1002,000	
СКЛАД №3 /ІВАСЕЧКО/	1511280,37		42668146,47	41718179,46	2461247,38	
Кіл-ть	2302,000		68913,749	68210,749	3005,000	
СКЛАД НЕКОНДИЦІЇ	6020,86				6020,86	
Кіл-ть	10,000				10,000	
СКЛАД НЕКОНДИЦІЇ /Івасечко/	57760,23		22431,19	48701,38	31490,04	
Кіл-ть	240,000		104,000	214,000	130,000	
Разом розгорнуте	2877032,50				4719190,96	
Разом	2877032,50		96816020,05	94973861,59	4719190,96	

Згідно з П(С)БО 9 “Запаси” існують такі методи вибуття запасів у виробництво [27]:

- ідентифікованої собівартості одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- нормативних затрат;
- ФІФО.

На будь-якому підприємстві до кожної окремої одиниці запасів може бути використаний тільки один із зазначених методів.

За ідентифікованою собівартістю оцінюються запаси, які використовуються для спеціальних проектів та замовлень, та також запаси, що не можуть замінити одне одного.

За методом середньозваженої собівартості по кожній одиниці запасів здійснюється ділення загальної вартості запасів на початок періоду та вартості отриманих за такий період на сумарну кількість початкових запасів та одержаних у звітному періоді.

Згідно нормативного методу, то його суть полягає в застосуванні норм витрат на одиницю кожної продукції з урахуванням виробничих потужностей та зокрема діючих цін.

Так як згідно облікової політики (додаток 1), ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” використовує метод ФІФО, розглянемо його детальніше.

Отже оцінка саме за методом ФІФО на практиці базується на такому припущенні, що запаси використовуються у послідовності в якій вони відображені в бухгалтерському обліку, як кажуть які першими надходять на підприємство, відповідно і першими потрапляють на виробничий процес.

Розглянемо переваги та недоліки методу ФІФО беручи до уваги досліджуване підприємство.

Головним недоліком виступає зниження собівартості відпущених товарів через вплив інфляції. Це призводить до навмисного завищення фінансових результатів, як наслідок, збільшення суми до сплати по податку на прибуток.

Проте, основною перевагою і є достатньо великий розмір показників прибутку. За рахунок цього, підприємство стає привабливим для укладання нових

контрактів, тобто збільшується кількість зацікавлених споживачів і рівень кредитоспроможності виглядає достатньо великим.

Важливим моментом обліку матеріальних витрат є їх своєчасне документування. Перш за все використовуються типові форми, такі як: накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів; лімітно-забірна картка; картки складського обліку.

Лімітно-забірна картка виписується на декілька найменувань матеріалів, обов'язково в двох примірниках, один для споживача матеріалів, інший – складу чи окремій ділянці.

Для зменшення кількості первинних документів, ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” використовує оформлення відпуску матеріалів в картках складського обліку.

Підприємство використовує систему калькулювання “стандарт-кост”, що передбачає застосування нормативів матеріальних витрат для відпуску матеріалів, що використовуються понад встановлений ліміт чи при списанні зі складу та оформляє “Акт-вимогу на заміну (додатковий відпуск матеріалів)

На підприємстві додатковий відпуск матеріалів дозволяється тільки лише з дозволу директора чи уповноваженої ним особи.

Слід зауважити, що при передачі виробничих запасів з конкретного складу до первинного підрозділу засвідчує факт про зміну матеріальної особи і не списується.

Підставою для списання палива на підприємстві є дані лічильників виробничого обладнання, яке за рахунок нього і працює.

Якщо брати до уваги паливо, що використовується вантажними чи легковими автомобілями, це відображається в “Подорожньому листі”, де зазначені обсяги вантажних чи легкових перевезень відповідно до показників спідометра.

Понаднормативні витрати відносяться до реалізованої собівартості протягом звітної періоду та відображаються на рахунку 90 “Собівартість

реалізації”, аналіз якого представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз рахунка 90

Рахунок	З кредиту рахунків	У дебет рахунків
Сальдо на початок періоду		
26	94733813,19	
28	46642,45	
281	46379,95	
282	262,5	
79		94780455,64
791		94780455,64
Обороти за період	94780455,64	94780455,64
Сальдо на кінець періоду		

Щодо відходів, то ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” здійснює їх переробку, використовуючи повторно для окремих видів продукції, а в деяких випадках реалізує без переробки. З цього виходить, що відходи бувають поворотні та неповоротні.

Неповоротними стають такі відходи, які вже не можуть бути використані у виробництві і відповідно підлягають утилізації. В бухгалтерському обліку неповоротні відходи не відображаються і не підлягають вирахуванню з матеріальних витрат в такому випадку. Тоді як зворотні відходи можуть реалізуватися сторонніми організаціями, перероблятися на інші вироби.

Загалом, поняття відходи є досить цікаве, так як для одного виробничого підприємства одні і ті ж відходи можуть бути зворотними, а для іншого – незворотними. На цей суперечливий факт впливає низка факторів як зовнішніх так і здебільшого внутрішніх.

Для оприбуткування цих зворотних відходів використовують, загальновідому форму “Прибуткового ордеру” та вказують відповідне бухгалтерське проведення:

Дебет 20 “Виробничі запаси”

Кредит 23 “Виробництво”

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” щоденно здійснює видачу малоцінних та швидкозношуваних предметів (далі МШП) у зв’язку з господарськими потребами, за спеціально формую “Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв”. Отримавши МШП, працівники розписуються, засвідчуючи факт отримання.

Відповідно до облікової політики ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” веде облік транспортно-заготівельних витрат на окремому рахунку – 209.

Окрім постійного документування операцій та відображення в обліку важливо здійснювати постійний контроль за використанням матеріалів. Використовуються загальновідомі методи контролю матеріалів:

- нормативний метод, показує відхилення від встановлених лімітів витрачання матеріалів;
- метод розкрою за партіями,
- інвентарний метод

Отже, у сучасних умовах за допомогою автоматизованої форми обліку ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” здійснює накопичення даних про витрати матеріалів у електронному вигляді, що полегшує роботу бухгалтерської служби та надає впевненості в правильності отриманих результатів.

Достатньо велику увагу досліджуване підприємство надає обліку витрат на оплату праці, і докладає багато зусиль для правильності їх нарахування. Бухгалтерський облік даного виду витрат потребує точності в розрахунку заробітної плати кожного працівника, а так як ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” налічує близько 300 працівників, це є перш за все відповідальністю бухгалтерської служби.

Отже, заробітна плата виражає і вартість товару робочої сили, і оплату за працю, за витрати і результати її, що визнані ринком [28, с. 67].

Нормативно-правовий документ, що забезпечує та визначає правові та

організаційні засади щодо правильності обліку праці тих працівників, які на підставі трудового договору укладеного з підприємством здійснюють свої обов'язки є Закон України “Про оплату праці”.

Заробітна плата згідно зі ст. 1 Закону України “Про оплату праці” трактується, як винагорода обчислена, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [29].

Н. Б. Болотіна надає визначення терміну “заробітна плата” як грошова винагорода, яка виплачується власником працівнику за працю у встановленому сторонами трудового договору розмірі [30, с. 80].

Порядок нарахування та відповідно виплати заробітної плати в Україні здійснюється згідно таких чинних нормативно-законодавчих документів: Податкового Кодексу України [13], Кодексу законів про працю [31], Закону України “Про оплату праці” [29], Закону України “Про охорону праці” [32], Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” [14], Закону України “Про відпустки” [33], Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” [34], Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [35], Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати” [36], Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [26], Інструкції зі статистики заробітної плати [37], П(С)БО 16 “Витрати” [2], П(С)БО 26 “Виплати працівникам” [38].

Таким чином, основні завдання обліку заробітної плати полягають в:

- правильності встановлення витрат робочого часу та їх обліку;
- нарахуванні кожному працівнику заробітної плати відповідно до встановлених критеріїв підприємства;
- визначення фактичного обсягу заробітної плати для всього загалом колективу для вчасного контролю за використанням в цілому по підприємству;

– обов’язковості відображення всіх понесених витрат на відповідних рахунках обліку.

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” використовує такі показники, що підлягають обліку: обсяг виконаних працівниками робіт, чисельність працівників, встановлений розмір фонду оплати праці, суми відпусток та соціального страхування працівників, відрахування з заробітної плати, кількість виготовленої продукції.

Підприємство використовує ці дані для визначення середнього заробітку, забезпеченості робочою силою та продуктивності праці.

Виділяють такі форми оплати праці:

- погодинна;
- відрядна.

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” використовує погодинну оплату праці, відповідно до цього діє 40-годинний робочий тиждень. А в цехах, дільницях товариство, де не може бути дотримана встановлена щотижнева тривалість робочого часу у зв’язку з умовами виробництва, встановлюється підсумковий облік робочого часу, за основу береться календарний рік.

Відповідно до “План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій” інформація про виплати працівникам узагальнюється на синтетичному рахунку 66 “Розрахунки за виплатами працівникам” [35].

По кредиту даного рахунку записуються суми нарахованої як основної так і додаткової заробітної плати, вихідної допомоги через тимчасову непрацездатність, а по дебету нараховані утримання та суми виплаченої або депонованої заробітної плати.

Аналітичний облік ведеться на субрахунку 661 “Розрахунки за заробітною платою” і створюються особові картки по кожному працівнику, де записуються кожного місяця дані про нарахування та утримання з заробітної плати.

Всі дані підсумовуються в розрахунково-платіжній відомості або як на

досліджуваному підприємстві в зведеній відомості нарахування заробітної плати.

При складанні даних відомостей використовуються дані тарифних ставок, ставок нарахованих податків, оновлення з трудового законодавства, що значно полегшує підрахунок.

В платіжних відомостях міститься перелік працівників із зазначенням їх табельних номерів та вказаними сумами до виплати і обов'язково підлягають підписанню керівником та головним бухгалтером.

Виплачується заробітна плата два рази на місяць, як аванс і залишкова сума до виплати. Згідно функціонального призначення весь персонал поділяється на певні групи:

- адміністративний персонал;
- виробничий відділ;
- збутовий відділ.

За цією класифікацією і відбувається віднесення витрат оплати праці, що списуються або враховуються до виробничої собівартості.

Отже, витрати понесені підприємством на оплату праці потребують детального обліку, безперервного контролю та своєчасності в їх нарахуванні. Від цього залежить не тільки діяльність підприємства, а й частково мотивація всього персоналу.

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” нараховує мотиваційні доплати, стимулюючи своїх робітників до кращого робочого процесу наявних працівників та зростання можливості працевлаштування молодих спеціалістів.

2.3. Облік загальновиробничих та інших непрямих витрат виробництва

Загальновиробничі або як ще часто називають цехові витрати – це непрямі витрати, які безпосередньо пов'язані з процесом організації виробництва та відносяться до конкретного цеху, бригади чи відділення підприємства. Весь перелік можливих витрат, кожне підприємство відображає і затверджує в обліковій політиці.

Облік та відображення загальновиробничих витрат ведеться на рахунку 91, аналіз рахунку ТДВ “Залізобетон” наведений в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз рахунка 91

Рахунок	З кредиту рахунків	У дебет рахунків
Сальдо на початок періоду		
23		12536336,29
37	90,00	
372	90,00	
3721	90,00	
80	3394293,53	
801	767495,23	
803	572649,91	
806	1694228,05	
809	359920,34	
81	3094307,34	
812	100593,65	
8123	97771,54	
8126	732,35	
8127	2089,76	
813	61176,40	
8131	53066,40	
8134	70,00	
8135	8040,00	
82	515865,18	
821	515865,18	
83	2054647,25	
831	2054647,25	
84	3477132,99	
Обороти за період	12536336,29	12536336,29
Сальдо на кінець періоду		

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” включає в склад загальновиробничих витрат такі статті:

- витрати пов'язані з управлінням виробництвом, сюди відносяться витрати на оплату праці з урахуванням матеріальної допомоги, відрахування на соціальні заходи, оплата службових відряджень персоналу цеху;
- амортизація основних засобів усього загальновиробничого призначення;
- амортизація нематеріальних активів усього загальновиробничого призначення;
- витрати по утриманню та експлуатації невиробничих активів виробничого та загальновиробничого призначення, це зокрема вартість мастильних матеріалів необхідних для підтримання техніки в працездатному стані, оплата праці допоміжного персоналу, залученого з метою вирішення тимчасових неполадок у роботі техніки,
- витрати на медичне страхування та соціальні заходи допоміжних працівників;
- вартість споживання ресурсів, таких як паливо, вода, електроенергія, пара на встановлення в дії верстатів та інших носіїв загальновиробничого призначення;
- витрати на утримання пожежної та сторожової охорони;
- витрати на ремонт як основних засобів так і нематеріальних активів загальновиробничого призначення.

Існує загальновідома класифікація загальновиробничих витрат з поділом на постійні та змінні.

Л. І. Мороз зазначає, що розподіл витрат на прямі і непрямі істотно залежить від рівня спеціалізації виробництва, особливостей організації виробничих процесів, методів нормування і обліку, рівня інформаційних технологій. Доволі часто прямі витрати за суттю зараховують до непрямих внаслідок відсутності їхнього нормування і диференційованого обліку [39, с. 214].

До змінних загальновиробничих витрат відносяться ті понесені витрати на управління виробництвом, які змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу виробництва. До постійних загальновиробничих витрат вносяться витрати на обслуговування та управління виробництвом, які залишаються взагалі

незмінними (чи майже незмінними) у разі зміни встановленого обсягу виробництва.

Зазвичай виступає проблема при розподілі витрат на умовно-постійні та умовно-змінні, це довелося спостерігати нам і на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”:

- витрати змінюються відповідно до обсягу виробництва за умови незмінності якості сировини та правильно підібраних технологій;
- асортимент виготовленої продукції залишається незмінним через припущення випуску одного умовного виду продукції;
- через релевантний діапазон постійні витрати залишаються незмінними але між обсягом виробництва та умовно-змінними витратами існує певна залежність.

Тобто цей поділ свідчить про те, що і змінні витрати на одиницю продукції все ж можуть змінюватися за суттєвих змін умов виробництва, а постійні теж мають властивість частково змінюватися при значній зміні обсягу виробництва. З цього виходить, що передбачити можливі зміни не так і легко, так як вплив багатьох факторів змінює витрати і ми не можемо бути впевнені в правильності їх підрахунку.

Важливо брати до уваги, що загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину [40, с. 33].

У зв’язку з цим ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”, як і більша кількість підприємств в Україні, здійснює розподіл загальновиробничих витрат на всі види продукції через використання бази розподілу. Однак, змінні загальновиробничі витрати розподіляються виходячи з фактичної потужності, а постійні загальновиробничі витрати відповідно до нормативної потужності.

Нормативна потужність – це середній обсяг діяльності, що можливо буде досягнутий при умові звичайної діяльності підприємства протягом декількох років з урахуванням запланованого виробництва. Згідно нормативних документів виділяють такі бази розподілу, детальна характеристика яких наведена в табл. 2.4:

Таблиця 2.4

Характеристика баз розподілу

База розподілу	Характеристика
Прямі витрати на оплату праці	Є найбільш оптимальним для великих підприємств, зокрема пов'язаних з машинобудуванням та металообробкою, так як дозволяє врахувати всі трудомісткі процеси виготовлення всіх видів продукції та правильність їх автоматизації
Відпрацьовані години	Підходить для різних типів виробництва, але використовується за умови якщо немає різниці у розмірі заробітної плати і вона є майже однаковою для всіх
Обсяг діяльності	Береться до уваги обсяг виготовленої продукції у вартісному вираженні
Машино-години	Якщо у процесі виробництва використовуються надто часто обладнання та техніка, то тоді, наприклад значна ціна електроенергії, що потребує обладнання або ціна на обслуговування такого виду технологій підлягає розподілу з зазначенням використаних машино-годин
Розподіл пропорційно кошторисних ставок	Згідно Типового положення з планування обліку та калькулювання собівартості продукції на промислових підприємствах така база розподілу повинна бути основною через виготовлення різноманітної і одночасно складної продукції що потребують використання різних за складністю витрат на утримання та експлуатацію
Ціна прямих матеріалів	У випадку коли загальновиробничі витрати прямо пов'язані з кількістю використаних матеріалів то тоді доречним є даний вид бази розподілу, наприклад виробництво де здійснюється лише збір готових виробів

Підприємство, може обирати будь-яку базу розподілу але потрібно враховувати те, що вибрана база повинна якнайточніше відображати зв'язок між обсягом готової продукції та загальновиробничими витратами.

До початку звітнього року підприємство має зазначити та затвердити в обліковій політиці порядок визначення виробничої собівартості, де зазначається обраний підприємством правильно підібраний підхід для розподілу

загальновиробничих витрат.

Застосовувати базу розподілу при використанні нормативної потужності означає те, що постійні витрати входять в склад виробничої собівартості конкретного виду продукції в повному складі лише в випадку якщо фактичний обсяг виробництва може перевищувати або відповідно дорівнювати нормативній потужності [41, с. 55].

Проте, коли обсяг виробництва є досить нижчим від середнього рівня, що очікується то до виробничої собівартості продукції включається лише певна частина постійних загальновиробничих витрат визначених базою розподілу.

Решта витрат, що залишаються після розподілу, називаються нерозподіленими витратами і у кінці періоду обов'язково списуються на собівартість вже реалізованої продукції.

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” використовує декілька баз розподілу, зокрема за прямим витратами понесеними на виготовлення продукції та витратами на оплату праці працівників виробництва.

Головною проблемою з якою стикалося досліджуване підприємство є відсутність класифікації витрат по аналітичних рахунках, тому ми пропонуємо внести ведення аналітичних рахунків до рахунка 91 “Загальновиробничі витрати”:

- 911 “Витрати на утримання та експлуатацію виробничого обладнання”;
- 912 “Витрати на утримання і експлуатацію виробничого приміщення”;
- 913 “Транспортні витрати”;
- 914 “Витрати на управління виробництвом”;
- 915 “Інші витрати”.

Оскільки в склад загальновиробничих витрат входять зовсім різні за змістом витрати, що призводить до неточностей в правильності обчислення окремих видів продукції, тому ми хочемо запропонувати використовувати не єдину базу розподілу, а різні у такій відповідності:

- 911 – пропорційно часу роботи виробничого обладнання;
- 912 – години праці працівників;

913 – прямий метод;

914 – заробітна плата персоналу управління виробництвом;

915 – в процентному відношенні до чистої виручки від реалізації готової продукції.

Беручи до уваги сучасні технології, ведення обліку та розподілу загальновиробничих витрат ведеться за допомогою комп'ютерних технологій.

Специфікою електронного обліку витрат на виробництво є взаємопов'язаність всіх ділянок роботи.

Розглянемо детальніше облік загальновиробничих витрат на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”, яке використовує комп'ютерну програму “1С:Підприємство”.

Першим етапом обліку загальновиробничих витрат є первинний облік під виникнення витрат на кожній ділянці обліку, що супроводжується відповідними первинними документами, наприклад: авансовий звіт, розрахунок амортизації, таблиць обліку робочого часу працівників.

Важливим на даному етапі є своєчасність та правильність оформлення первинних документів та передання для їх подальшої обробки, оскільки саме за даними первинних документів і заносяться дані до комп'ютерної бази де відповідно складаються регістри бухгалтерського обліку.

Маючи можливість дослідити на практиці оформлення первинних документів на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”, ми дійшли висновку, що первинні документи формуються відповідно до чинних норм законодавства та своєчасно подаються на обробку, оскільки самі працівники бухгалтерії зацікавлені в правильності їх складання, адже неточності несуть за собою великі обсяги додаткової роботи і перш за все недовіру з боку керівництва.

Отже, беручи до уваги усі розглянуті сторони обліку, впевнено можемо сказати, що всі стадії, методи чи процеси обліку як загальновиробничих витрат так і інших витрат є надзвичайно важливими в діяльності підприємства.

Тому потрібно використовувати всі наявні можливості для покращення

отриманих результатів та розвитку виробничого процесу так і діяльності підприємства в цілому.

2.4. Формування фактичної собівартості продукції та шляхи її удосконалення

Поняття “собівартість” [42, с. 248]:

- відображає скільки і яких ресурсів було використано.
- представляє собою величину використаних ресурсів у грошовому виразі.
- пов’язує використані ресурси з конкретним об’єктом витрат.

На практиці для обліку продукції використовують різноманітні види собівартості, зокрема важливо відмітити класифікацію собівартості залежно від часу формування витрат.

Згідно з цією класифікацією розрізняють планову, фактичну, нормативну та кошторисну собівартість продукції [43, с. 224].

Планова собівартість складається ще перед початком виробничого року на основі розрахованих норм витрат усіх ресурсів на окрему одиницю продукції, тарифів, ставок, що діють в даний момент.

Нормативна собівартість містить витрати на виробництво, що розраховані на основі затверджених норм використання ресурсів.

Кошторисній собівартості притаманні витрати на одиницю продукції або окремого конкретного замовлення, які виконують лише у разовому порядку.

Крім того, дані обліку собівартості продукції значною мірою використовуються в процесі аналізу для встановлення резервів тих ділянок, що потребують вдосконалення та для визначення фактичних фінансових результатів діяльності організації в цілому та її виробничих підрозділів.

Для визначення собівартості, на основі попередніх досліджень авторів, що займаються вивченням цього питання, можемо сформулювати методи визначення собівартості (табл. 2.5):

Методи визначення собівартості

Назва методу	Характеристика
Пряме віднесення витрат на відповідні види продукції	Притаманний для підприємств, що здійснюють свою діяльність тільки за одним видом продукції. Відповідно собівартість одиниці продукції визначається як ділення суми всіх понесених витрат на загальний обсяг її виробництва. Цей метод допомагає також здійснити визначення собівартості послуг допоміжних обслуговуючих виробництв. Прикладом виступають бетонні плити.
Розподіл витрат між всіма видами продукції пропорційно до кількісного значення однієї з головних ознак, спільної для всіх видів одержаної продукції	Такою спільною ознакою на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” може бути вміст піску в кожному виді продукції.
Коефіцієнтний метод	Використовується тоді, коли в процесі виробництва отримується більше одного виду продукції з подальшим визначенням собівартості кожного виду. Витрати за цим методом розподіляються пропорційно їх питомій вазі в загальному обсязі продукції шляхом переведення вказаних коефіцієнтів усіх видів продукції. Це може бути собівартість сходових систем.
Пропорційний метод	Виходить з розподілу витрат між окремими видами продукції пропорційно вартості цієї продукції що оцінюється за реалізаційними цінами
Комбінований метод	Включає в себе два або більше розглянутих методів

Важливою складовою, яку ми не згадували раніше є незавершене виробництво.

Незавершене виробництво – це певні види продукції, що не пройшли всіх наявних стадій технологічного процесу, сюди відноситься: сировина, напівфабрикати, матеріали що знаходяться в виробництві але не підлягають

процесу обробки.

Визначення наявних обсягів незавершеного виробництва здійснюється для розподілу витрат що входять до фактичної собівартості продукції.

Щоб визначити обсяги незавершеного виробництва на певне число місяця проводиться інвентаризація, результати якої відображаються в інвентаризаційному описі незавершеного виробництва, після чого в бухгалтерії здійснюється оцінка незавершеного виробництва.

Оцінюватися незавершене виробництво може за однією із двох оцінок [44, с. 137]:

- за нормативними затратами;
- за первісною або чистою вартістю реалізації.

Обраний метод підлягає відображенню в Наказі про облікову політику.

Існує декілька факторів, на які слід звернути увагу для вибору методу оцінки незавершеного виробництва:

- характер правильності технологічного процесу та його організація;
- обсяги випуску товарної продукції;
- технічні можливості забезпечення ведення обліку;
- вибраний метод калькулювання собівартості продукції;
- спосіб обліку незавершеного виробництва;
- метод формування та обліку витрат.

Так, до прикладу, якщо брати до уваги спосіб оцінки незавершеного виробництва за вартістю матеріалів на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” вона є найменш точною і відповідно призводить до збільшення собівартості продукції в грошовому вимірнику. Більш точний підрахунок дає спосіб за прямими статтями витрат в порівнянні з минулим методом. А найбільш точною є оцінка за виробничою собівартістю.

Правильний вибір методу оцінки незавершеного виробництва пов’язаний з тим, що від нього залежить достовірність визначення вартості незавершеного виробництва і сприяє більш точному розподілу витрат за періодами і зростання

фінансової надійності фінансової звітності Форм №1, №2, №3 та №4. Приклад зазначених форм звітності ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” відображено в додатку 2, 3, 4 та 5 відповідно.

Ще однією складовою, що потребує детального огляду та має прямий вплив на фактичну собівартість є втрати від браку продукції.

Втрати від браку продукції складаються з двох статей:

- витрат на усунення технічно неминучого браку;
- вартості точно забракованої через технологічні причини продукції (напівфабрикатів) зменшеної на справедливую вартість.

Зазначаємо, що лише втрати від технічно неминучого брак можуть бути включені до собівартості в той час як втрати від будь-якого іншого виду браку до собівартості не включаються. У такому випадку вони підлягають списанню або покриттю за рахунок встановленої винної особи.

За наявності акту про брак встановлюється його нормативна вартість з урахуванням місця виникнення.

ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” веде облік виробничого браку на рахунку 24 “Брак у виробництві” та до статей калькуляції “Втрати внаслідок технічно неминучого браку” включає:

- вартість матеріалів що зіпсувалися при налагоджуванні устаткування, через простій чи тимчасове вимкнення електроенергії;
- вартість скляних чи керамічних виробів, розбитих під час розвантаження;
- собівартість забракованої продукції у зв’язку з технологічними причинами.

У випадку зовнішнього браку Товариство оцінює його за фактичною собівартістю, включаючи витрати на доставку та демонтаж і вартість повернення виробів з віднесенням даних витрат спочатку на рахунок 23 “Виробництво”, з подальшим віднесенням на рахунок 24 “Брак у виробництві”.

Собівартість внутрішнього браку формується як сума всіх понесених витрат за статтями калькуляції за мінусом витрат, що входять лише на собівартість

готової продукції.

Загальновиробничі витрати також можуть включатися до собівартості технічно неминучого браку але тільки пропорційно до суми основної заробітної плати зайнятих у виробництві робітників за нормативним співвідношенням.

І останнім не менш важливим і досить поширеним є наявність надлишків чи нестач продукції. Нестача означає встановлення при перевірці зокрема такої як ревізія чи інвентаризація невідповідностей між товарно-матеріальними цінностями та даними бухгалтерського обліку.

Розбіжності виникають як з природних причин, через арифметичні помилки, розкрадання, зміни матеріально-відповідальних осіб так і припущенні помилок при прийнятті та відвантаженні конкретної кількості одиниць продукції.

Отже, всі вище розглянуті складові є надзвичайно важливі для розрахунку фактичної собівартості і для її удосконалення можемо запропонувати запровадження таких заходів для досліджуваного підприємства:

- впровадження в виробництво нових видів продукції, тобто розширення асортименту;
- зміна структури та обсягу виробничої продукції через зниження матеріаломісткості та трудомісткості продукції;
- збільшення обсягу виготовлення найбільш поширених видів продукції за умови незмінності сум понесених витрат;
- купівля більш високотехнічного обладнання та введення нових прогресивних систем виготовлення бетонних виробів
- включення певних способів мотивації працівників пов'язаних з виробництвом;
- удосконалення маркетингової діяльності;
- дотримання режиму економії у випадку витрачання матеріально-грошових ресурсів.

Щодо шляхів вдосконалення процесу формування собівартості продукції вважаємо за необхідне:

- розмежувати витрати на збут та маркетингові витрати, що виникають у зв'язку з вивченням і стимулюванням попиту;
- запровадити систему внутрішнього аудиту;
- використовувати більш деталізований облік готової продукції, а саме введення нових субрахунків, що дасть змогу контролювати додаткові грошові надходження.

Ще одним шляхом є удосконалення елементів первинного обліку, наприклад “Журналу реєстрації господарських операцій”, що сприятиме посиленню контролю обліку готової продукції на підприємстві в цілому, що допоможе підприємству оперативно визначати склад собівартості.

Не менш важливим шляхом підвищення ефективності управління витратами на підприємстві є удосконалення облікових процесів: постачання; виробництва, реалізації.

І ще одним шляхом удосконалення формування собівартості є проведення оцінки системи внутрішнього контролю, яка виступає однією з основ аудиту витрат. Аудит надаватиме впевненості в правильності показників, що містить в собі собівартість продукції.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Аналіз виробничих витрат за узагальнюючими показниками

Аналіз виробничих витрат та собівартості продукції є надзвичайно важливими в діяльності кожного підприємства адже, за отриманими результатами під час аналізу підприємство визначається з вибором подальшого напрямку виробництва певного виду продукції та має можливість спрогнозувати подальше отримання прибутків [45, с. 39].

Перш за все при здійсненні аналізу собівартості звертають увагу на конкретні статті витрат, а саме ті що займають найбільшу питому вагу у загальній структурі виробництва.

Спершу для здійснення аналізу вивчаються такі узагальнюючі показники:

- витрати на 1 гривню товарної продукції;
- собівартість одиниці продукції;
- собівартість порівняльної товарної продукції;
- собівартість розрахованої за калькуляційними статтями та елементами витрат.

Перший показник є універсальним, так як застосовуватися він може в будь-якій галузі виробництва. Він прямо показує тісний зв'язок між собівартістю та отриманням прибутку.

В цьому випадку витрати повністю залежать від змін що пов'язані з виробничими витратами та витрати з реалізації та їх зміни вартості. Витрати можуть збільшитися чи навпаки зменшитися за рахунок рівня матеріаломісткості та цін продукції.

Фактичні витрати беруться до уваги у порівнянні з плановими, де і виявляються відхилення.

Наступним етапом виступає процес вивчення загальної структури понесених витрат окремо за кожною статтею за звітний період.

Використавши метод аналізу за елементами витрат, ми отримали наступні

результати, відображені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Аналіз статей витрат собівартості продукції

Елементи витрат	Величина, грн.		Частка, %		Відхилення +/-	
	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.	грн.	%
Матеріальні витрати	2811543,1	3394293,53	25,62	27,08	582750,43	1,45
Витрати на оплату праці	3105508	3094307,34	28,3	24,68	-11200,66	-3,62
Відрахування на соціальні заходи	514876,87	515865,11	4,69	4,11	988,24	-0,58
Амортизація	1993476,33	2054647,25	18,17	16,39	61170,92	-1,78
Інші витрати	2547193,05	3477132,99	23,21	27,74	929939,94	4,52
Всього витрат	10972597,35	12536246,22	100	100	1563648,87	-

Джерело: сформовано автором на основі додатку В

Здійснивши аналіз, ми можемо зробити висновок, що в порівнянні з минулим роком, у 2020 році величина витрат зросла, а найбільшу питому вагу у на ТДВ “Залізобетон” займають інші операційні витрати (рис. 3.1).

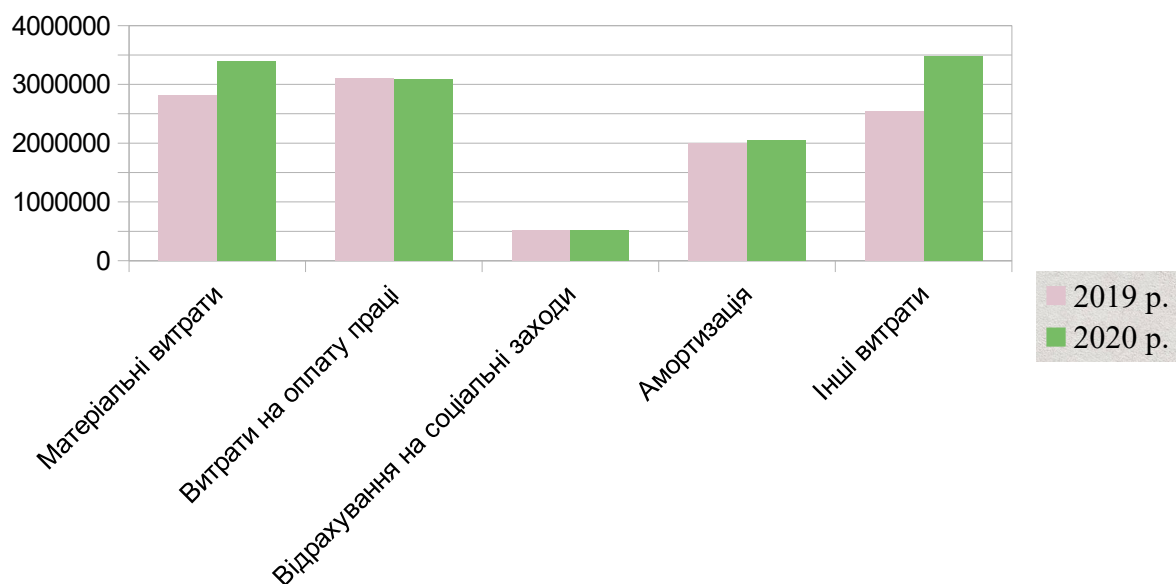

Рис. 3.1. Структура і динаміка елементів витрат ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”

Аналіз структури дає зрозуміле уявлення про важливість окремих елементів витрат, дозволяючи визначити ресурсомісткість видів продукції в окремому порівнянні та напрями витрачання ресурсів [46, с. 184].

Використавши класифікацію витрат понесених на кожен вид виготовленої продукції це дозволяє знайти найбільш витратні види та переглянути їх подальше виробництво (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз виробничих витрат у порівнянні за видами продукції

Вид продукції	2019 р.		2020 р.		Відхилення	
	грн.	%	грн.	%	Грн.	%
Перемички	26540	0,6%	13245	0,4%	-13295	-0,2%
Плити стрічкових фундаментів	976453	22,6%	854112	26,6%	-122341	4,0%
Палі забивні	53241	1,2%	35102	1,1%	-18139	-0,1%
Блоки бетонні	1654321	38,3%	90854	2,8%	-1563467	-35,5%
Прогони	99078	2,3%	252144	7,8%	153066	5,5%
Сходові системи	101321	2,3%	89651	2,8%	-11670	0,4%
Елементи огорожі	400330	9,3%	106366	3,3%	-293964	-6,0%
Плити/балки лоджій та балконів	521098	12,1%	1052488	32,7%	531390	20,7%
Інженерні мережі	30100	0,7%	218550	6,8%	188450	6,1%
Опорні плити	459044	10,6%	503156	15,6%	44112	5,0%
Всього	4321526	100,0%	3215677	100,0%	-1105849	-

Отримані результати аналізу показують, що найбільше потрачених витрат на виробництво бетонних блоків, що свідчить про великий обсяг продажу цього виду продукції або ж нераціональність використання ресурсів (рис. 3.2). Щодо порівняння з минулим роком то більшість видів продукції в 2020 році містять менше понесених витрат, що є позитивним та призводить до отримання кращого фінансового результату.

Рисунок 3.2

Рис. 3.2. Структура виробничих витрат за видами продукції

Ще одним із важливих напрямів аналізу є ефективність використання матеріальних ресурсів, оскільки на досліджуваному підприємстві значну частку займають матеріальні витрати (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Ефективність використання матеріальних ресурсів

№	Показники	2019 р.	2020 р.	Відхилення	
				+ / -	%
1	Обсяг товарної продукції, грн.	4321526	3215677	-1105849	74,41
2	Матеріальні витрати, грн.	2811543,1	3394293,53	582750,43	120,73
3	Матеріаловіддача, грн.	1,54	0,95	-0,59	61,64
4	Матеріаломісткість, грн.	0,65	1,06	0,4	162,24
5	Коефіцієнт співвідношення темпів росту обсягу виробництва і матеріальних витрат	-	-	-	0,52

Джерело: сформовано автором на основі додатків А, Б та В

Отже, матеріаловіддача показує що на 1 грн. матеріальних витрат припадає 1,54 грн. товарної продукції в 2019 році та 0,95 грн. в 2020 році.

Матеріаломісткість показує що на 1 грн. вартості товарної продукції припадає 0,65 грн. в 2019 році та 1,06 грн. в 2020 році. Взагалі на підприємстві немає перевитрат матеріальних ресурсів та і використання ресурсів становить тільки 52%.

І беручи до уваги, що загальновиробничі витрати входять до складу собівартості результати якого наведено в таблиці 3.4. Джерелами для аналізу загальновиробничих витрат є: кошториси загальновиробничих витрат, звітні калькуляції на одиницю продукції, бухгалтерський баланс.

Таблиця 3.4

Аналіз структури загальновиробничих витрат

Статті витрат	2020 р.		2019 р.		Відхилення	
	Сума, грн.	%	Сума, грн.	%	+/-	%
Утримання апарату управління цехом	2367001,38	24,31	3132534,29	24,99	-765532,91	-0,68
Амортизація будівель, споруд і інвентарю	2123400,21	21,81	1538196,04	12,27	585204,17	9,54
Утримання будівель, споруд і інвентарю	2209055,09	22,69	2965456,1	23,65	-756401,01	-0,97
Ремонт будівель, споруд і інвентарю	13096	0,13	30965	0,25	-17869	-0,11
Амортизація обладнання і транспортних засобів	2560984,99	26,3	3980974,09	31,76	-1419989,1	-5,45
Експлуатація обладнання	184501,06	1,89	346705	2,77	-162203,94	-0,87
Ремонт обладнання і транспортних засобів	61065,21	0,63	105432,34	0,84	-44367,13	-0,21
Охорона праці	136891,01	1,41	380983	3,04	-244091,99	-1,63
Відрядження	57661,54	0,59	55098,43	0,44	2563,11	0,15
Втрати від псування матеріальних цінностей	23076,37	0,24	380975	3,04	-357898,63	-2,8
Разом	9736732,86	100	12536336,29	100	-2799603,43	-

Позитивним в роботі підприємства є зниження адміністративних витрат (на 0,68 % або 765532,91 грн.). Це в основному відбулося за рахунок зниження обсягу заробітної плати та пов'язаних з нею нарахувань. Амортизація фактично зменшилася на 1419989,1 грн.

В загальному загальновиробничі витрати зменшились на 2799603,43 грн., що призводить до зменшення собівартості продукції.

Таким чином, проаналізувавши виробничі витрати за різними ознаками, можемо визнати, що виробничі витрати займають важливе місце в виробничій діяльності кожного підприємства і на прикладі ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” ми визначили структуру витрат загалом та в розрізі по кожному виду продукції.

3.2. Аналіз собівартості продукції

Важлива роль для забезпечення оптимального рівня собівартості належить аналізу, основною метою якого є виявлення всіх можливих раціональних шляхів використання виробничих ресурсів, зменшення виробничих витрат, витрат реалізації і докладання всіх зусиль для зростання прибутку.

Зниження рівня собівартості за різних умов сприяє збільшенню прибутку, відповідно і підвищенню ефективності виробництва [47, с. 25].

За рахунок економії витрат праці, використання матеріалів, сировини та енергетичних ресурсів у менших обсягах, ліквідації непродуктивних витрат і досягається зниження рівня собівартості. Зниження джерел і шляхів формування собівартості та збільшення прибутку і виступає основною метою аналізу кожного підприємства. Для отримання необхідного результату потрібно аналізувати всі витрати підприємства.

Якщо аналізувати витрати на 1 грн. товарної продукції планові витрати порівнюють з фактичними витратами де в результаті дослідження виявляють відхилення і підраховують вплив таких факторів [48, с. 42]:

– собівартості одиниці продукції;

- загальної структури товарної продукції;
- закупівельних цін на матеріали, сировину та відпускних цін.

Для прикладу наведено аналіз впливу факторів на зміну собівартості палів забивних з використанням методу ланцюгових підстановок на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Вплив факторів на зміну собівартості палів забивних на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”

Показники	За планом	Фактично	Відхилення від плану
Обсяг виробництва, шт.	1845	2310	465
Сума постійних витрат, грн.	385200	416325	31125
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	2840,7	2357,53	-483,17
Собівартість штуки, грн.	3049,48	2537,76	-511,72

Метод ланцюгових підстановок

	ПВ	ОВ	ЗВ	С/В-сть	+/-
За планом	385200	1845	2840,7	3049,48	-
1 підстановка	416325	1845	2840,7	3066,35	16,87
2 підстановка	416325	2310	2840,7	3020,93	-45,42
Фактично	416325	2310	2357,53	2537,76	-483,17
Разом:					-511,72

Джерело: сформовано автором на основі додатку В

На основі здійснених розрахунків, видно, що собівартість фактично виготовлених палів забивних є меншою на 511,72 грн. у порівнянні з планом.

В даному випадку позитивним моментом є зниження собівартості цього виробу так як призводить до збільшення фінансового результату.

Основними резервами зниження собівартості є:

- збільшення обсягів виробництва;
- скорочення непродуктивних витрат і виробничого браку за рахунок

підвищення продуктивності праці;

– скорочення витрат на виробництво через ощадливе використання сировини, електроенергії, палива.

Для порівняння з іншими видами продукції, що виготовляє ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” проведемо аналіз найбільш часто реалізованих товарів (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз собівартості одиниці продукції на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон”

Види продукції	Собівартість одиниці, грн.		Відхилення	
	2019 р.	2020 р.	грн.	%
Перемички	125,34	138,17	12,83	110,24
Плити стрічкових фундаментів	4050,09	3980,12	-69,97	98,27
Палі забивні	3015,23	2537,76	-477,47	84,16
Блоки бетонні	2343,12	2234,86	-108,26	95,38
Прогони	959,05	803,13	-155,92	83,74
Сходові системи	6099,99	6187,84	87,85	101,44

Проаналізувавши отримані результати, більшість бетонних виробів знизили собівартість у 2020 році, що показує удосконалення процесу виробництва в порівнянні з минулим роком.

Собівартість перемичок та сходових систем збільшилася але суми перебільшення є незначними і не призводять до змін в фінансовій звітності.

Фінансовий стан підприємства є результатом взаємодії всіх взаємопов’язаних елементів, і здійснення аналізу фінансового стану комплексно показує сильні та слабкі сторони підприємницької діяльності, допомагає визначити резерви що призведуть до збільшення фінансового результату, збільшення фінансових показників, зокрема таких важливих як ліквідність, платоспроможність, рентабельність задля зростання конкурентоспроможності у порівнянні з підприємствами, що здійснюють діяльність у тому ж самому

сегменті ринку. Щоб оцінити фінансовий стан досліджуваного підприємства загалом, ми провели аналіз на основі даних отриманих з аналізу виробничих витрат та вже готових даних розрахованих самим підприємством, так як ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” здійснює аналіз діяльності самостійно (рис. 3.3).

Рисунок 3.3

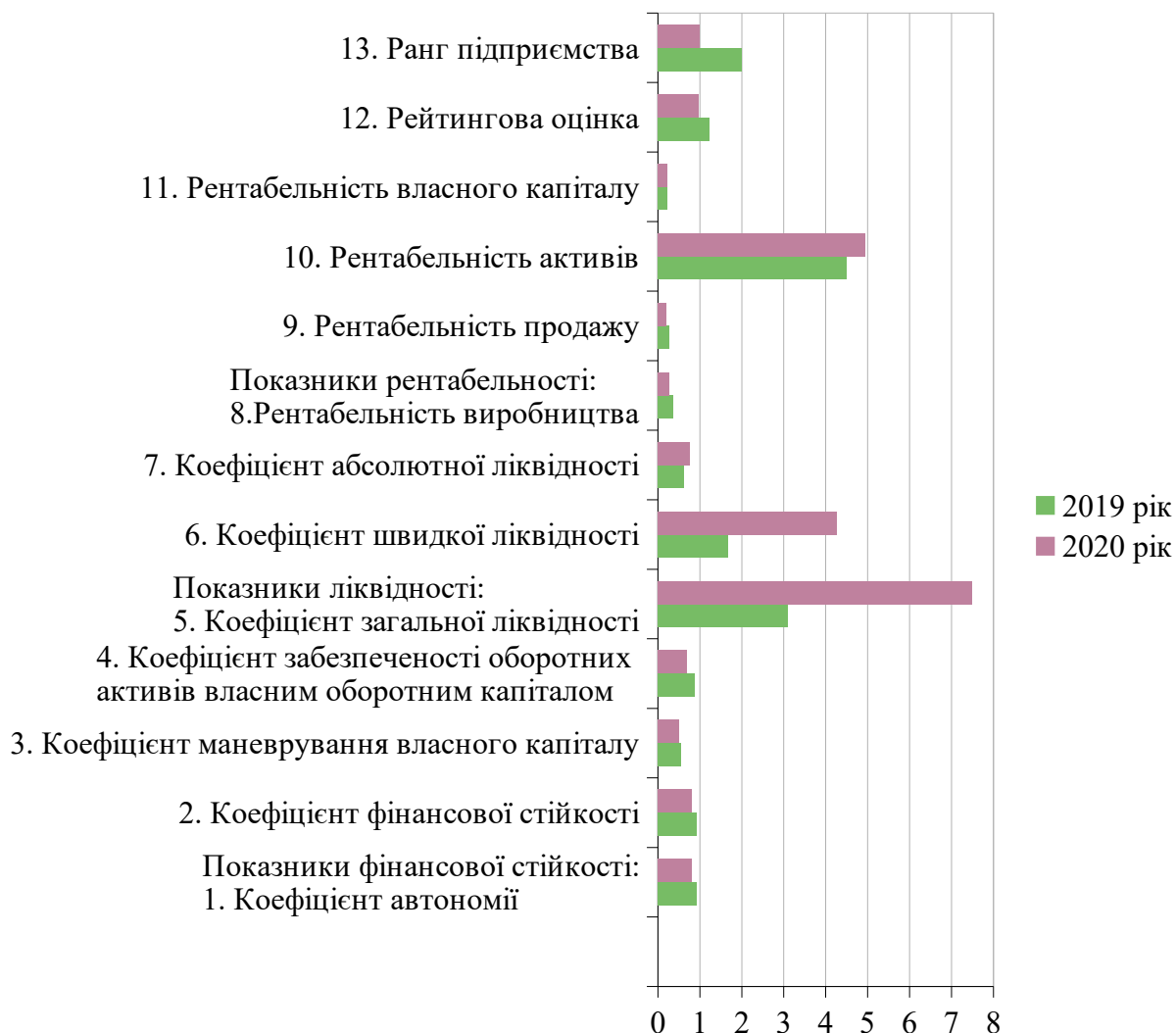

Рис. 3.3. Фінансовий стан ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” у порівнянні за два роки(2019-2020 рр.)

Отже, аналіз здійснений на прикладі досліджуваного підприємства має тенденцію до зниження понесених витрат на виготовлення продукції тому, підприємству необхідно і надалі утримувати такі позиції.

Цих результатів підприємство домоглося за рахунок зниження собівартості окремих видів продукції, зниження рівня понесених адміністративних та витрат на збут. За рахунок усіх вищезазначених показників фінансовий стан підприємства покращився у порівнянні з минулим роком.

Для удосконалення структури витрат найбільшу увагу необхідно приділяти інтенсивним факторам виробництва, так як вони призводять до заощадження витрат праці, матеріальних ресурсів розрахованих на одиницю продукції, поліпшенню кінцевих результатів.

Подальші дослідження мають обов'язково включати проведення і надалі щорічного аналізу собівартості виробництва продукції і мають спрямовуватися на зниження собівартості, а відповідно і ціни також, задля того щоб бути конкурентоспроможними як на національному так і на світовому ринку.

3.3. Напрями удосконалення управління витратами та собівартістю промислової продукції

Для підвищення ефективності виробництва є зниження понесених витрат виробництва, що містяться в собівартості продукції.

Однією з умов успіху на ринку є розмір виробничих витрат, оскільки чим меншим є розмір витрат, тим прибуток підприємства зростає з урахуванням рівня ринкових цін. Відповідно до цього, собівартість і є показником, що відображає виробничі витрати в грошовому виразі згідно поділу витрат за елементами [49, с. 175].

На практиці, найчастіше застосовуються критеріальний та кошторисний методи планування собівартості. Критеріальний метод дозволяє підрахувати зміну базового рівня витрат на виробництво та реалізацію продукції з урахуванням техніко-економічних чинників, що впливають на стан підприємства.

Кошторисний метод планування собівартості може виступати як передплановий аналіз на тимчасові періоди, де кошторисно-нормативні розрахунки відображають величину необхідних витрат за конкретних умов

діяльності [50, с. 105].

Тому першим кроком до удосконалення аналізу виробничих витрат та собівартості продукції є проведення планування собівартості за одним із обраних методів, як наслідок це призведе до зниження рівня собівартості за таких умов:

- зміна обсягу виробництва у напрямку зростання, що призводить до зменшення умовно-постійних витрат;
- поліпшення якості продукції, а відповідно зміна чи поліпшення асортименту.

Науковці класифікують критерії щодо зниження собівартості за двома видами: внутрішньо-виробничі, зовнішньо-виробничі (рис. 3.4).

Рисунок 3.4

Рис. 3.4. Критерії зниження витрат виробництва у собівартості продукції

У зниженні витрат виробництва велику роль приділяють розгляду державних програм в області науково-технічного прогресу та міжнародним стандартам.

Все більше підприємств та організацій України застосовують в своїй практиці прогресивні методи організації виробництва. Одним із таких, яке використовує ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” є розроблена в Японії всім відома система “just in time”. Саме вона, на нашу думку, і виступає другим методом удосконалення собівартості продукції та понесених витрат.

Вона допомагає знизити виробничі витрати за рахунок бездефектного виготовлення продукції, відповідно до цього якщо під час виробничого процесу попадає бракована деталь, весь виробничий процес зупиняється через неявку запасів на робочому місці.

Високорозвинені підприємства роблять акцент на підвищенні продуктивності праці, так як використовуються здебільшого автоматичні пристрої, які і здійснюють контроль якості, тим самим знижуються виробничі витрати, а саме витрати на оплату праці і зменшення великої частини витрат на повторну переробку продукції [51, с. 84].

Наступним удосконаленням, що ми можемо запропонувати для подальшої реалізації є зміна класифікації витрат. Ми схилиємося до поділу витрат на виробництво продукції вищої якості і на виробництво нестандартної продукції.

Як наслідок, зменшиться виробничий брак і зросте зацікавленість з боку користувачів.

Тому, з вище наведених фактів можна виділити основні напрями зниження витрат у всіх сферах економіки:

- використання досягнень науково-технічного прогресу;
- вдосконалення управління та організації виробництва;
- регулювання економічних процесів на державному рівні.

В сучасних умовах, велика кількість підприємств старається різними методами зменшити витрати, і як наслідок більшість з них зазнають невдач але не

через незнання, а через різного роду хитрощі такі як закупівля нищої якості сировини чи дешевого обладнання. Наразі важливо пам'ятати, що тільки дотримання всіх рекомендованих правил та чесність насамперед перед самим собою призводить до успіху.

Тому проведення аналізу забезпечує всі розрахунки, які стануть відображенням справедливої діяльності підприємства. Великі компанії вважають за потрібне і закликають інші підприємства ставати соціально відповідальними.

На нашу думку, подання нефінансової звітності також удосконалює шляхи проведення аналізу, а перш за все покращує репутацію.

Також слід додати те, що аналіз виробничих витрат стане справді корисним, якщо він буде наскрізним від робочих місць та цехів, а також на підприємстві паралельно будуть здійснюватися оперативний, ретроспективний і перспективний аналізи понесених витрат на виробництво.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі досліджена методика обліку і аналізу виробничих витрат, на основі якої можна зробити такі висновки:

1. Процес виробництва – це взаємодія всіх продуктивних сил, що перебувають в єдності, але у своєму розвитку залишаються незалежними.

Проаналізувавши всі виробничі моменти, ми виділили основні поняття, що характеризують його, це виробничі витрати та собівартість продукції.

Відповідно до цього, виробничі витрати – це сукупність спожитих виробничих факторів, які необхідні для здійснення підприємством виробничої діяльності та отримання прибутку та збільшення достатку власників у грошовому вираженні.

Собівартість – це поточні витрати, понесені у процесі виробничого циклу з метою подальшої реалізації.

2. Метою обліку і відповідно відображення витрат виробництва є доречна, повна, правдива оцінка щодо наявності та використання фактичних витрат, що з'являються в процесі виробництва чи збуту продукції, а також постійний моніторинг за використанням матеріальних та нематеріальних ресурсів.

3. Нормативно-методичне забезпечення обліку витрат, у сучасних умовах досить часто змінюється, і передбачити подальші нововведення досить важко. Для кращого розуміння, ми виокремили класифікацію нормативів за місцем в регулюванні бухгалтерського обліку, за обов'язковістю виконання, за видами та за рівнями.

Дана класифікація дає розуміння щодо видів нормативних актів, їх узагальнення та пояснення. Питання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності регулює Міністерство фінансів України, також і затверджує НП(С)БО, інші нормативно-правові акти для зручності ведення бухгалтерського обліку та складання різних видів звітності. На даний момент, дедалі частіше випускаються Методичні рекомендації з формування собівартості продукції в різних галузях економіки, що значно допомагають в веденні обліку.

4. Технічні та організаційні особливості виробництва в промисловості призводять до застосування різних методів обліку витрат на виробництво.

Під методом обліку витрат ми розуміємо сукупність способів групування даних про витрати для досягнення встановлених цілей та поставлених завдань.

В результаті дослідження, ми виокремили три основні методи: нормативний, позамовний та попередільний. Виходячи з класифікації найбільш часто застосований є попередільний метод, хоча ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” використовує позамовний метод.

5. Витрати на виробництво продукції класифікують за елементами та за статтями калькуляції. Важливо здійснювати групування за кожною із ознак, для детального вивчення та аналізу подальших дій, і досліджуване підприємство стало наочним прикладом цього.

Згідно даних зрозуміло, що сировина на матеріали а відповідно і всі матеріальні витрати становлять найбільшу питому вагу серед інших складових. Хоча не менш важливим показником є витрати на оплату праці, а на досліджуваному підприємстві цей показник є вкрай важливим, так як без трудових ресурсів будівельна продукція не буде виготовлятися. Ще одним із важливих показників є загальновиробничі витрати – непрямі витрати, пов'язані з керівництвом цехами, бригадами та організацією виробництва.

6. Склад загальновиробничих витрат встановлюється підприємством із поділом на постійні та змінні та зазначаються в обліковій політиці, тому в нормативних документах міститься лише рекомендаційний перелік даних витрат.

В роботі ви запропонували ввести субрахунки до рахунка 91, згідно понесених витрат за елементами. Відповідно, пропонуємо використовувати не одну базу розподілу, а а різні бази розподілу у розрізі окремих субрахунків.

7. Визначення фактичної собівартості продукції розраховується як загальна сума незавершеного виробництва по початок звітного періоду та поточних витрат періоду за мінусом вартості незавершеного виробництва на кінець звітного періоду, вирахувавши наявний брак чи нестачу. Склад незавершене виробництво

немає одностайного визначення, тому доцільно регламентувати склад незавершеного виробництва на законодавчому рівні через доповнення П(С)БО 9 “Запаси”.

Іншим питанням, що виступає в ряді дискусій є визначення кількісного та вартісного складу незавершеного виробництва, тобто за якої із двох вартостей – первісною чи чистою вартістю реалізації правильно відображати. Таким чином залишки незавершеного виробництва можуть оцінюватися за фактичною чи нормативною собівартістю, відповідно обраний метод зазначається в обліковій політиці.

8. Вивчення структури витрат за елементами за звітний період на ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” дозволяє зробити висновок, що основною метою аналізу витрат є зниження собівартості продукції та збільшення прибутку за рахунок знаходження всіх можливих шляхів. Дані аналізу свідчать про позитивні зміни аналізованих показників, хоча для поглиблення аналізу можна встановлювати причини наявних факторів. На ТДВ “Івано-Франківськзалізобетон” собівартість одиниці палів забивних знизилася, але інших видів збільшилася, такі як сходові системи та перемички.

9. На основі аналізу, можемо дати такі рекомендації, щодо оптимізації витрат підприємства:

- впровадження безвідхідної технології виробництва (just in time);
- використання ресурсозберігаючих технологій;
- закупівля інноваційного обладнання для зменшення терміну виробництва;
- зниження витрат на оплату праці за рахунок надання спеціальних пільг, таких як безкоштовне харчування, безкоштовний проїзд чи розширене медичне страхування.

Отже, вивчення та аналіз обраного нами об’єкта дослідження з використанням практичних даних досліджуваного підприємства дало можливість детальніше заглибитися в таку надзвичайно цікаву ділянку обліку, і як наслідок ми дослідили всі поставлені завдання та вказали рекомендації на майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маниліч М.І. Оцінка виробничих запасів за справедливою вартістю в інформаційному забезпеченні системи менеджменту підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 4. С. 189-195.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0027-00>.
3. Дерій В. А. Економічні показники витрат підприємства та собівартості продукції в обліку, статистиці й аналізі. *Облік і фінанси*. 2015. № 2 (68). С. 15-21.
4. Алексєєва Ф. В., Васильєва В. Г. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. № 23, Ч. 1. С. 5-9.
5. Пушкар М.С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація: монографія. Тернопіль : Картбланш, 2011. 336 с.
6. Череп О. Г., Момот І. Д. Собівартість промислової продукції. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2018. № 1 (86). С. 87-93.
7. Зелікман В. Д., Ізвекова І. М., Сокольська Р. Б. Управлінський облік : навч. посіб. Дніпро : НметАУ. 2017. 198с.
8. Писаренко Т. М. Характеристика діючої методики організації обліку готової продукції. *Економічні науки. Серія “Облік і фінанси”*. 2015. №12 (45). С. 230-240.
9. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. праць*. 2012. № 1 (22). С. 11-18.
10. Потриваєва Н. В., Кореновська Т. О. Нормативно-правові особливості облікового забезпечення витрат та доходів діяльності підприємства. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2016. № 1 (88). С. 9-18.
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні

вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URI: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 “Подання фінансової звітності” URI: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr19.pdf

13. Податковий кодекс України: Офіційний документ ВРУ № 2755-VI від 02.12.2010 р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URI: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URI: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

15. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Міністерства Промислової Політики України № 373 від 09. 07. 2007 року. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/radashow/v0373581-07#Text>

16. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості будівельно-монтажних робіт : Наказ Міністерства Регіонального розвитку та Будівництва України № 573 від 31. 12. 2010 року. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0573738-10#Text>

17. Про затвердження Методичних рекомендацій планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : Наказ Міністерства Аграрної Політики України № 132 від 18. 05. 2001 року. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>

18. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті : Наказ МТУ № 65 від 05. 02. 2001 року. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01#Text>

19. Цап В. Д. Витрати і собівартість продукції в сільськогосподарських підприємствах України: монографія. Мелітополь: ММД, 2018. 368 с.

20. Кулинич М.Б., Фреюк В.В. Взаємозв’язок методів калькулювання і

методів обліку витрат у вітчизняній і міжнародній обліковій практиці . *АГРОСВІТ*. 2014. № 7. С. 63-68

21. Онищенко О. В., Куренна О. О., Крикуненко А. С. Методи обліку витрат калькулювання собівартості продукції: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. №25 (2). С. 153-157

22. Колотило П. С., Пушкарь І. В. Методи і способи калькулювання собівартості продукції на підприємстві : Міжнародна науково-практична конференція. *Львівський науковий форум*. Львів. 2021. С. 37-38

23. Кулинич М. Б., Фреюк В. В. Взаємозв'язок методів калькулювання і методів обліку витрат у вітчизняній і міжнародній обліковій практиці. *АГРОСВІТ*. 2014. №7. С. 63-68

24. Варламова І. С., Сем'янова І. Ю. Аналіз методів планування собівартості продукції. *Вісник Запорізького національного університету*. Запоріжжя. 2018. № 3 (39). С. 62-69.

25. Скрипник М. І. Позамовний та попроцесний методи калькулювання собівартості продукції: переваги та недоліки. *Економічні науки. Серія "Облік і фінанси"*. № 8 (29). Луцьк, 2011. С. 412-423.

26. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" : Наказ МФУ від 20.10.1999 року № 246. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

28. Очеретсько Л. М., Багрій К. О. Удосконалення обліку витрат на оплату праці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С. 67-72

29. Про оплату праці : Закон України від 24.03.95 р. №108/95 URI:<https://www.buh24.-com.ua/zakon-ukrayini-pro-oplatu-pratsi/>

30. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підр. К: Знання, 2011. 242 с.

31. Кодекс законів про працю : Офіційний документ ВРУ від 10.12.1971 № 322-VIII. URI:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

32. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2695-XII. URI:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

33. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96. URI:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр#Text>

34. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р., № 2464-VI. URI:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

35. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. URI:[https:// www.buh24.com.ua/plan-rahunkiv-buhgalterskogoobliku-aktiviv-kapitalu-zobov'язan-i-gospodarskihoperatsiy-pidpriyemstv-i-organizatsiy/](https://www.buh24.com.ua/plan-rahunkiv-buhgalterskogoobliku-aktiviv-kapitalu-zobov'язan-i-gospodarskihoperatsiy-pidpriyemstv-i-organizatsiy/)

36. Про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 № 100. URI:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-п#Text>

37. Про затвердження інструкції зі статистики заробітної плати: наказ Державного комітету зі статистики України від 13.01.2004 № 5. URI:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text>

38. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 26 “Виплати працівникам”: наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 № 601. URI:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>

39. Мороз Л. І. Теоретичні та прикладні аспекти управління прямими матеріальними і трудовими витратами підприємств. *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. Проблеми економіки та управління. 2011. № 698. С. 212–218.

40. Бірюк О. Г. Особливості обліку загальновиробничих витрат в будівельних організаціях. Київ. 2020. С. 32-35

41. Подмешальська Ю. В., Феофанов Л. К., Абрамова І. С. Актуальні аспекти розподілу загальновиробничих витрат у системі обліку. *Агросвіт*. 2018.

№ 24. С. 54–59.

42. Пашковська К. Альтернативні методики стратегічного управлінського обліку для калькулювання собівартості продукції. Перспективи розвитку освіти, науки і бізнесу в глобальному середовищі. Тернопіль. 2020. С. 248

43. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. Фінансовий облік : підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 478 с.

44. Смірнова, І. В., Смірнова Н. В. Незавершене виробництво як об'єкт управлінського обліку. *Центральноукраїнський науковий вісник*. Економічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький : ЦНТУ, 2019. № 2 (35). С. 131-143.

45. Синькевич Н. І. Економічний аналіз: курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 97 с.

46. Маргіта Н. О., Маргіта М. В. Аналітичне забезпечення управління витратами виробництвом в умовах сучасної концепції менеджменту. *Національний вісник МДУ* : 2017. № 1 (7) С. 181-187

47. Макаренко А. П., Рамазанова С. А. Удосконалення методики аудиту виробничих витрат на промислових підприємствах. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 20–26

48. Ібрагімов І. Р., Чупріна М. О. Оптимізація витрат як складова системи підвищення конкурентоспроможності на вітчизняних підприємствах. Міжнародна науково-практична конференція “Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи”. 2020. С. 42-43

49. Слободян Н. Г., Носенко Н. С. Аналіз факторів впливу на поведінку витрат промислового підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017, № 12 (199). С. 172-177

50. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О. , Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

51. Маркіна І. А., Лень В. В., Шапка В. О. Управління витратами як фактор підвищення економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2019. № 3. С. 83-88/

ДОДАТКИ

Додаток А

ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЗАЛІЗОБЕТОН»

м. Івано-Франківськ

НАКАЗ

№53

від "23" травня 2020 року

Про зміни до наказу

«Про організацію бухгалтерського обліку

та облікову політику підприємства.»

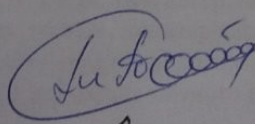
Для приведення у відповідність бухгалтерський і податковий облік з 23 травня 2020 року

наказую:

змінити пункт 2.2 наказу «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства» від 02 січня 2020 року в такій редакції: основним засобом визнавати актив, якщо очікуваний термін його корисного використання (експлуатації), установлений більше двох років, а вартісна оцінка якого дорівнює сумі, що перевищує 20 000 грн.

Директора товариства

Головний бухгалтер

А.С. Молодовець

О.Я. Винярьська

Додаток Б

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство ТДВ "Івано-Франківськзалізобетон" Дата (рік, місяць, число) 2018 01 01
 Територія за СДРПОУ 05526020
 Організаційно-правова форма господарювання за КОАТУУ 2610100000
 Вид економічної діяльності за КОПФГ
 Середня кількість працівників 1 146 за КВЕД 23.61

Адреса, телефон вул. Височина, буд. 34 м. Івано-Франківськ, в/д 76014, 0342784217
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 Грудня 2017 р.

		Форма №1	Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
первісна вартість	1001	10	10	
накопичена амортизація	1002	(10)	(10)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	654	219	
Основні засоби	1010	27779	35624	
первісна вартість	1011	66610	78628	
знос	1012	(38831)	(43004)	
інвестиційна нерухомість	1015	-	-	
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-	
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-	
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	372	372	
інші фінансові інвестиції	1035	-	-	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-	
Відстрочені податкові активи	1045	-	-	
Гудвіл	1050	-	-	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-	
Залишок коштів у централізованих страхових резервах фондів	1065	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	28805	38215	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	15915	20653	
Виробничі запаси	1101	12358	15624	
Незавершене виробництво	1102	509	425	
Готова продукція	1103	2877	4725	
Товари	1104	81	79	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Депозити перестрахування	1115	-	-	
Векселі одержані	1120	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2950	8221	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	1920	856	
за виданими авансами	1135	-	230	
з бюджетом	1136	-	-	
у тому числі з податку на прибуток	1140	-	-	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1145	-	-	
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1155	133	1218	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1160	-	-	
Поточні фінансові інвестиції	1165	21474	16759	
Гроші та їх еквіваленти				

Готівка			
Рахунки в банках	1166	8	6
Витрати майбутніх періодів	1167	21466	16753
Частка перестраховика у страхових резервах	1170	6	5
у тому числі в	1180	-	-
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	1101	350
Усього за розділом II	1195	43499	48498
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	72304	84713

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал	1400	17198	17198
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	17198	17198
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	12905	12905
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	12905	12905
Резервний капітал	1415	95	95
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	28487	-48454
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	(426)	(426)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	58259	78226
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	1505	-	-
Пенсійні зобов'язання	1510	-	-
Довгострокові кредити банків	1515	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1520	-	-
Довгострокові забезпечення	1521	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1525	-	-
Цільове фінансування	1526	-	-
Благодійна допомога	1530	-	-
Страхові резерви	1531	-	-
у тому числі:	1532	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	1533	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1534	-	-
резерв незароблених премій	1535	-	-
інші страхові резерви	1540	-	-
Інвестиційні контракти	1545	-	-
Призовий фонд	1595	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1595	-	-
Усього за розділом II	1600	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	-	-
Короткострокові кредити банків	1605	-	-
Векселі видані	1610	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:	1615	695	1086
довгостроковими зобов'язаннями	1620	4500	1386
товари, роботи, послуги	1621	3531	1240
розрахунками з бюджетом	1625	-	93
у тому числі з податку на прибуток	1630	265	494
розрахунками зі страхування	1635	6606	1574
розрахунками з оплати праці	1640	1009	1009
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1650	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1660	537	676
Поточні забезпечення	1665	-	-
Доходи майбутніх періодів			

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	332	169
Усього за розділом III	1695	14045	8487
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	72304	84713

Керівник

/ МОЛОДОВЕЦЬ А. С. /

Головний бухгалтер

/ ВИНЯРСЬКА

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток В

до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 1
"Загальні вимоги до фінансової
звітності"

Підприємство ТДВ "Івано-Франківська залізобетон"

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ
2018 01 01
05526020

за ЄДРПОУ

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 р.

Форма №2

Код за ДКУД

1601003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	119587	65076
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестрахування	2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	47251 (94952)	(62613)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий : прибуток	2090	14782 24635	22463
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	8780	20678
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3751)	(3844)
Витрати на збут	2150	(4187)	(3065)
Інші операційні витрати	2180	(309)	(457)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності прибуток	2190	15240 25168	35775
збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	25	32
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	-	-
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(19)	(11)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	15200 25174	35796
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	14561 (4531)	(6434)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	11734 20643	29362
збиток	2355	-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-

Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2410	-	-
Інший сукупний дохід	2415	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2445	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2450	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2455	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	20643	29362

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	78635	50818
Затрати на оплату праці	2505	12349	9129
Зідратування на соціальні заходи	2510	2692	1891
Амортизація	2515	4228	3290
Інші операційні витрати	2520	5314	4882
Разом	2550	103218	69990

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Коригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Коригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Головний бухгалтер

Головний бухгалтер

А. С. Молодовець
(підпис)

О. Я. Винярська
(підпис)

/ МОЛОДОВЕЦЬ А. С. /

/ ВИНЯРСЬКА О. Я. /

Додаток Г

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 1
"Загальні вимоги до фінансової
звітності"

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ
2018 01 01
05526020

"Підприємство" + ТДВ "Івано-Франківська залізниця"

за СДРПОУ

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2017 р.

Форма №3 за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	133919	105268
Повернення податків і зборів	3005	-	32
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	182	153
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	1024	1281
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	1404	270
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	4
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
інші надходження	3095	7200	38269
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(105509)	(68729)
Праці	3105	(10171)	(7355)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(2689)	(1985)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(15558)	(11481)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(6823)	(4170)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(5345)	(4629)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(3390)	(2681)
Витрачання на оплату авансів	3135	-	-
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(2915)	(18752)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	-	-
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	-	-
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	-	-
інші витрачання	3190	(44)	(97)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	8933	38868
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивидендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
інші надходження	3250	-	-
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	-	-
необоротних активів	3260	(11648)	(2904)
Виплати за деривативами	3270	-	-
Витрачання на надання позик	3275	-	-
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	-
інші платежі	3290	-	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-11648	-2904
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			

Форма №3 за ДКУД 1801004			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345		
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355		(18417)
Витрачання на сплату відсотків	3360		
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365		
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		
Інші платежі	3390		
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-	-18417
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-4715	15547
Залишок коштів на початок року	3405	21474	5927
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-
Залишок коштів на кінець року	3415	16759	21474

Керівник

Головний бухгалтер

/ МОЛОДОВЕЦЬ А. С. /

/ ВИНЯРСЬКА О. Я. /

Квитанція №2
Підприємство: 05526020 ТДВ "ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА АЛІЗОВЕТОН"
Звіт: Ф3. Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
За період: РІК, 2017 р.
Звіт доставлено до Центру обробки електронних звітів Держстату
України 14.02.2018 у 10:16:49
Регістраційний номер звіту: 9003332014
(261010005526020S010030910000148122017.XML)
Звіт відповідає формату, визначеному Держстатом України.
Електронні цифрові підписи перевірено.
Звіт прийнято для подальшої обробки. У випадку виявлення
помилки при здійсненні обробки даних звіту в органах
державної статистики та(або) необхідності надання уточнень
Вам буде повідомлено додатково.
Відправник: Центр обробки електронних звітів Держстату України
Місцевість: Львів
Печатка 39292197 Державна фіскальна служба України, ОТРИМАНО
Печатка 21680000 ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ
261010005526020S010030910000148122017.XML
З використанням прямого з'єднання

- Підписи:
- Ім'я файлу:
- Спочів прийому:

14.02.2018 11:25
05526020

- Отримано:
- Одержувач:

Додаток Д

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 1
"Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство ТДВ "Івано-Франківськзалізобетон"

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
2018 01 01
05526020

Звіт про власний капітал
за 2017 р.

Форма № 4

Код за ДКУД

1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстро- ваний (пайовий) капітал	Капітал у дооцін- ках	Додатко- вий капітал	Резерв- ний капітал	Нерозпо- ділений прибуток (попере- тий збиток)	Неопла- чений капітал	Вилу- чений капітал	Всього
Залишок на початок року	4000								
Коригування :									
Зміна облікової політики	4005								
Виправлення помилок	4010								
Інші зміни	4090	17198		12905	95	28487		(426)	58259
Скоригований залишок на початок року	4095	17198		12905	95	28487		(426)	58259
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100					20643			20643
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Додаток (уцінка) необоротних активів	4111								
Додаток (уцінка) фінансових інструментів	4112								
Накопичені курсові різниці	4113								
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114								
Інший сукупний дохід	4115								
Розподіл прибутку :									
Виплати власникам (дивіденди)	4200								
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Сума чистого прибутку, на- лежна до бюджету відпо- відно до законодавства	4215								
Сума чистого прибутку на створення спеціальних цільових фондів	4220					(676)			(676)
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225								
Внески учасників :									
Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення капіталу :									
Викуп акцій (часток)	4260								
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Зменшення номінальної вартості акцій	4280								
Інші зміни в капіталі	4290								
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291					19967			19967
Разом змін в капіталі	4295			12905	95	48454		(426)	78226
Залишок на кінець року	4300	17198		12905	95	48454		(426)	78226

Керівник

Головний бухгалтер

/ МОЛОДОВЕЦЬ А. С. /

/ ВІНЯРСЬКА О. Я. /